

Hallituksen esitys Eduskunnalle laiksi Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirastosta ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan annettavaksi laki Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirastosta. Lailla ehdotetaan perustettavaksi sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonalalle uusi Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirasto, johon yhdistetään nykyisten Sosiaali- ja terveydenhuollon tuotevalvontakeskuksen ja Terveystieteiden tutkimuskeskuksen tehtävät lisättyinä sosiaalihuollon ohjaukseen ja valvontaan liittyvillä tehtävillä.

Lisäksi ehdotetaan viraston uusiin valvontatehtäviin sekä lupa- ja valvontatehtävien ohjaukseen liittyviä tarpeellisia muutoksia

sosiaalihuoltolakiin, lakiin yksityisten sosiaalipalvelujen valvonnasta ja lakiin kehitysvammaisten erityishuollosta.

Esitys liittyy valtion vuoden 2009 talousarvioesitykseen ja on tarkoitettu käsiteltäväksi sen yhteydessä.

Laki Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirastosta on tarkoitettu tulemaan voimaan 1 päivänä tammikuuta 2009. Sosiaalihuollon valvontaan liittyvät lait ovat tarkoitettut tulemaan voimaan 1 päivänä tammikuuta 2010.

SISÄLLYSLUETTELO

ESITYKSEN PÄÄASIAALLINEN SISÄLTÖ	1
SISÄLLYSLUETTELO	2
YLEISPERUSTELUT	4
1. Johdanto	4
2. Nykytila.....	4
Sosiaali- ja terveydenhuollon tuotevalvontakeskus	4
Terveydenhuollon oikeusturvakeskus	6
Sosiaalihuollon valvonnan kehittämistarpeet	7
3. Esityksen tavoitteet ja keskeiset ehdotukset.....	8
4. Esityksen vaikutukset.....	10
4.1. Taloudelliset vaikutukset	10
Julkistaloudelliset vaikutukset	10
Yritysvaikutukset ja vaikutukset elinkeinoelämään	10
4.2. Vaikutukset viranomaisten toimintaan.....	10
4.3. Vaikutukset henkilöstöön.....	11
4.4. Yhteiskunnalliset vaikutukset.....	11
5. Asian valmistelu	11
Valmisteluvaiheet ja -aineisto.....	11
6. Riippuvuus muista esityksistä.....	12
YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT	12
1. Lakiehdotusten perustelut	12
1.1. Laki Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirastosta.....	12
1.2. Laki sosiaalihuoltolain muuttamisesta.....	15
1.3. Laki yksityisten sosiaalipalvelujen valvonnasta annetun lain muuttamisesta	18
1.4. Laki kehitysvammaisten erityishuollosta annetun lain muuttamisesta ...	19
2. Tarkemmat säännökset ja määräykset.....	19
3. Voimaantulo	19
4. Suhde perustuslakiin ja säätämisyjärjestys.....	19
LAKIEHDOTUKSET	21
Laki Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirastosta	21
Laki sosiaalihuoltolain muuttamisesta	24
Laki yksityisten sosiaalipalvelujen valvonnasta annetun lain muuttamisesta	26
Laki kehitysvammaisten erityishuollosta annetun lain muuttamisesta.....	30

LIITE	32
RINNAKKAISTEKSTIT	32
Laki sosiaalihoitolain muuttamisesta	32
Laki yksityisten sosiaalipalvelujen valvonnasta annetun lain muuttamisesta	36
Laki kehitysvammaisten erityishuollosta annetun lain muuttamisesta.....	43

YLEISPERUSTELUT

1. Johdanto

Sosiaali- ja terveysalan keskus- ja aluehallinnon muodostavat sosiaali- ja terveysministeriö ja sen alaiset virastot ja laitokset sekä lääninhallitusten sosiaali- ja terveysosastot. Sosiaali- ja terveysministeriö vastaa osana valtioneuvostoa oman hallinnonalansa lainsäädännön valmistelusta ja hallinnonalan suunnittelusta, tutkimuksesta, kehittämisestä ja toimeenpanosta sekä seurannasta. Sosiaali- ja terveysministeriön toiminta-ajatuksena on edistää väestön hyvinvointia, terveyttä ja toimintakykyä sekä turvata terveellinen elinympäristö, riittävä toimeentulo ja sosiaali- ja terveyspalvelut. Ministeriö valvoo ja ohjaa myös alansa virastojen ja laitosten toimintaa.

Sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonalalla toimii useita virastoja ja laitoksia. Ne toimivat lupa- ja valvontaviranomaisina ja tuottavat tietoa lainsäädännön valmistelun, sosiaali- ja terveyspolitiikan suunnittelun ja päätöksenteon tueksi. Lääninhallitukset toimivat valtionhallinnon alueviranomaisina, joiden tehtävänä on ohjata ja valvoa lainsäädännön ja keskushallinnon ohjeiden noudattamista ja toteuttamista.

Esityksessä ehdotetaan Sosiaali- ja terveydenhuollon tuotevalvontakeskuksen ja Terveydenhuollon oikeusturvakeskuksen tehtävien yhdistämistä yhdeksi uudeksi sosiaali- ja terveysministeriön alaiseksi virastoksi.

Erikseen annettavassa hallituksen esityksessä laiksi Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksesta tarkoituksena on kehittää sosiaali- ja terveydenhuollon hallinnonalan tutkimus- ja kehittämistoimintaa yhdistämällä Kansanterveyslaitos ja Sosiaali- ja terveysalan tutkimus- ja kehittämiskeskus *Stakes*, yhdeksi uudeksi tutkimus- ja kehittämislaitokseksi.

Keskeinen tavoite on koota sosiaali- ja terveysministeriön alaiset kaksi valvontavirastoa yhdeksi lupa- ja valvontavirastoksi ja kaksi laitosta yhdeksi laitokseksi hallinnon selkeyttämiseksi ja voimavarojen käytön tehostamiseksi.

2. Nykytila

Sosiaali- ja terveydenhuollon tuotevalvontakeskus

Sosiaali- ja terveydenhuollon tuotevalvontakeskuksesta (STTV) annetun lain (1146/1994) mukaan viraston tehtävänä on alkoholilain (1143/1994), kemikaalilain (744/1989) ja toimenpiteistä tupakoinnin vähentämiseksi annetun lain (693/1976) edellyttämä valvonta. Virastolle kuuluvat lisäksi terveydensuojelulain (763/1994) ja geeniteknikkalain (377/1995) edellyttämät tehtävät. Virasto valvoo elinkeinotoimintaa kaikilla toimialoillaan sekä ohjaa alueellisia ja paikallisia valvontaviranomaisia. Sosiaali- ja terveydenhuollon tuotevalvontakeskus on sosiaali- ja terveysministeriön alainen virasto.

Sosiaali- ja terveydenhuollon tuotevalvontakeskus on alkoholin valmistuksen, tukku-myynnin, verottoman käytön ja väkiviinan maahantuonnin lupa- ja valvontaviranomainen. Sosiaali- ja terveydenhuollon tuotevalvontakeskuksen tehtäviin kuuluvat lääninhallitusten lupahallinnon ja valvonnan ohjaus ja kehittäminen, alkoholihallinnon tieto- ja viestintäpalveluiden tuottaminen sekä alkoholijuomien vähittäismyynnin ja anniskelun sekä mainonnan ja myyntityöstämisen valvonta koko maassa. Sosiaali- ja terveydenhuollon tuotevalvontakeskus on alkoholilupa-asioiden käsittelyä ja valvontaa sekä alkoholitilastointia varten elinkeinonharjoittajista pidettävän valtakunnallisen alkoholielinkeinorekisterin vastuullinen rekisterinpitäjä. Sosiaali- ja terveydenhuollon tuotevalvontakeskus on myös alkoholin tuotevalvontaa-asioiden EU-lainsäädännön tarkoittama kansallinen toimivaltainen viranomainen ja suunnittelee, ohjaa ja suorittaa elintarvikelain (23/2006) mukaan yli 2,8 tilavuusprosenttia etyylialkoholia sisältävien juomien valvontaa ja ohjaa lääninhallituksia alkoholimyymälöiden valvonnassa. Virasto valvoo valtion omistaman alkoholiyhtiön toimintaa ja siltä monopoli-asemassa edellytettyjen menettely-

sääntöjen noudattamista ja raportoi siitä EU:n komissiolle. Sosiaali- ja terveydenhuollon tuotevalvontakeskus valvoo lupaviranomaisena myös alkoholijuomien myyntiä kansainvälisessä liikenteessä olevissa suomalaisissa kulkuneuvoissa. Virasto osallistuu asiantuntijaviranomaisena eri ministeriöiden kanssa alkoholia koskevan EU-lainsäädännön valmisteluun ja asiantuntija-avustajana neuvoston ja komission työryhmiin sekä toimii EU-säädösten kansallisen implementoinnin asiantuntijana.

Sosiaali- ja terveydenhuollon tuotevalvontakeskus ehkäisee kemikaalien aiheuttamia terveyshaittoja ja palo- ja räjähdysvaaraa sekä ohjaa toimialallaan valtakunnallisesti kemikaalilain toimeenpanoa ja valvontaa. Virastolle kuuluu tiettyjen biosidivalmisteiden hyväksyminen sekä kasvinsuojeluaineiden ja suojauskemikaalien terveysriskien arviointi. Lisäksi virasto vastaa valtuutettujen testauslaitosten hyväksymisestä sekä kemikaalirekisterin tuoterekisterin ylläpidosta.

Tältä osin Sosiaali- ja terveydenhuollon tuotevalvontakeskus osallistuu kasvinsuojeluainedirektiivin (91/414/ETY) ja biosididirektiivin (98/8/EY) mukaiseen EU-riskin arviointiin. Sosiaali- ja terveydenhuollon tuotevalvontakeskus vastaa kasvinsuojeluaineiden toksikologisesta ja työntekijän altistumisen riskinarvioinnista sekä biosidien toksikologisesta riskinarvioinnista mukaan lukien työntekijän ja kuluttajan altistuminen ja fyysikaaliskemiallisten ominaisuuksien arviointi. Sosiaali- ja terveydenhuollon tuotevalvontakeskus hyväksyy myös GLP-laatujärjestelmää direktiivin (2004/10/EC) mukaisesti noudattavat testauslaitokset Suomessa. Sosiaali- ja terveydenhuollon tuotevalvontakeskus vastaa uuden REACH-asetuksen (EY N:o 1907/2006) mukaisista kansallisen toimivaltaisen viranomaisen tehtävistä, neuvontapalvelun ylläpidosta ja asetuksen valvonnasta toimialallaan sekä osallistuu Euroopan kemikaaliviraston (ECHA) REACH-asetuksessa määrättyihin päätöksentekoprosesseihin sekä valvontafoorumien työhön. Lisäksi Sosiaali- ja terveydenhuollon tuotevalvontakeskukselle kuuluu tiettyjä pesuaineasetuksen (EY N:o 648/2004) mukaisia toimivaltaisen viranomaisen tehtäviä.

Sosiaali- ja terveydenhuollon tuotevalvon-

takeskus ehkäisee elinympäristöstä aiheutuvia terveyshaittoja, yhteen sovittaa ympäristöterveydenhuollon lainsäädännön valtakunnallista valvontaa ja kehittää valvontatoimintaa. Virasto vastaa terveydensuojelulain toimeenpanon ohjauksesta ja terveydensuojelusta (mm. talousvesi ja uimavedet, jätteet ja jätevedet, asumisterveys ja muu ympäristöhygieniä) ja yleisesti ympäristöterveydenhuoltoon liittyvien asiantuntijatehtävien ja kehittämishankkeiden hoitamisesta. Keskeinen työväline kunnallisen valvonnan ohjauksessa on ympäristöterveydenhuollon keskusviranomaisten laatima valtakunnallinen valvontaohjelma sekä Sosiaali- ja terveydenhuollon tuotevalvontakeskuksen toimialakohtainen terveydensuojelun valvontaohjelma. Läninhallitukset arvioivat kuntien valvontasuunnitelmat ja niiden toteutumisen. Sosiaali- ja terveydenhuollon tuotevalvontakeskus osallistuu myös ympäristöterveydenhuollon laboratorioiden valvontaan yhteistyössä Eviran kanssa. Sosiaali- ja terveydenhuollon tuotevalvontakeskus hyväksyy talousveden ja uima-allasvesien hygieenistä osaamistestaus suorittavat testaajat ja valvoo testaajia sekä myöntää testin suorittaneille todistukset. Sosiaali- ja terveydenhuollon tuotevalvontakeskus ylläpitää osaamistestausjärjestelmää (OSTI) ja vastaa sen kehittamisestä. Sosiaali- ja terveydenhuollon tuotevalvontakeskus laatii terveydensuojelulain mukaisen talousveden laadun turvaamista onnettomuuksissa ja muissa vastaavissa erityistilanteissa koskevan suunnitelman.

Sosiaali- ja terveydenhuollon tuotevalvontakeskus ohjaa lääninhallituksia ja kuntien valvontaviranomaisia tupakan myyntiä ja tupakointirajoitusten noudattamista sekä mainontakieltoja koskevissa asioissa ja tekee yhteistyötä eri järjestöjen kanssa tupakoinnin vähentämiseksi yhteiskunnassa. Sosiaali- ja terveydenhuollon tuotevalvontakeskus vastaa myös tupakkatuotteiden valmistamisen ja laadun valvonnasta sekä valtakunnallisen tason tupakkamainonnan valvonnasta. Tärkeä tupakkavalvonnan ohjauksen väline on valtakunnallinen tupakkalain valvontaohjelma, joka kuuluu ympäristöterveydenhuollon keskusviranomaisten valvontaohjelmajärjestelmään samoin kuin terveydensuojelulain valvontaohjelma. Sosiaali- ja terveydenhuollon

tuotevalvontakeskus on tupakan tuotevalvonta-asioissa EU-lainsäädännön tarkoittama toimivaltainen viranomaisena. Sosiaali- ja terveydenhuollon tuotevalvontakeskus kokoaa valmistajien ja maahantuojien toimittamat tiedot ja lähettää ne vuosittain Euroopan komissiolle. Virasto toimii myös EU:n haitta-aineita ja ainesosia koskevan lainsäädännön toimeenpanijana. Lisäksi se osallistuu tupakka-alan kansainväliseen arviointi- ja kehittämistyöhön.

Sosiaali- ja terveydenhuollon tuotevalvontakeskus valvoo muuntogeenisten organismien käyttöä suljetuissa tiloissa sekä avointa käyttöä terveysvaikutusten osalta. Lisäksi se ylläpitää eri viranomaisten yhteiskäytössä olevaa geenitekniikan rekisteriä ja vastaa rekisterin kehittämistyöstä sekä toimii geenitekniikan asiantuntijana antamalla muuntogeenisten organismien käyttöä koskevia lausuntoja. Sosiaali- ja terveydenhuollon tuotevalvontakeskus on EU:n suljetun käytön direktiivin mukainen valvontaa toimeenpaneva viranomaisena, joka myös osallistuu EU:n geenitekniikan valvontaa toimeenpanevien viranomaisten työryhmän työhön (European Enforcement Project, EEP).

Sosiaali- ja terveydenhuollon tuotevalvontakeskuksen päätoimipaikka on Helsingissä ja lisäksi virastolla on tuoterekisteriyksikkö Tampereella. Virastolla on yhteensä 89 työntekijää, joista Helsingissä työskentelee 76, Tampereella 12 ja lisäksi yksi etätyöntekijä Kuopiossa.

Terveydenhuollon oikeusturvakeskus

Terveydenhuollon oikeusturvakeskuksesta (TEO) annetun lain (1074/1992) mukaan Terveydenhuollon oikeusturvakeskuksen tehtävänä on huolehtia terveydenhuollon ammattihenkilöiden valvonnasta sekä terveydenhuollon toiminnan ohjauksesta ja valvonnasta siten kuin siitä säädetään kansanterveyslaissa (66/1972), työterveyshuoltolaissa (1383/2001), erikoissairaanhoidolaissa (1062/1989), mielenterveyslaissa (1116/1990), yksityisestä terveydenhuollosta annetussa laissa (152/1990) ja tartuntatautilaissa (583/1986). Lisäksi Terveydenhuollon oikeusturvakeskus huolehtii lääninhallitusten ohjauksesta edellä mainittujen lakien mukai-

sen ohjauksen ja valvonnan toimintaperiaatteiden, menettelytapojen ja ratkaisukäytäntöjen yhdenmukaiseksi toteuttamiseksi. Terveydenhuollon oikeusturvakeskus on sosiaali- ja terveysministeriön alainen virasto.

Terveydenhuollon oikeusturvakeskus ohjaa ja valvoo terveydenhuollon toimintaa erityisesti silloin, kun kysymyksessä ovat periaatteellisesti tärkeät tai laajakantoiset asiat; useaa läänin tai koko maata koskevat asiat; asiat, jotka liittyvät Terveydenhuollon oikeusturvakeskuksessa käsiteltävään terveydenhuollon ammattihenkilöä koskevaan valvontasiaan sekä asiat, jotka lääninhallitus on esteellinen käsittelemään.

Terveydenhuollon oikeusturvakeskuksella on valvontatehtävien hoitamiseksi terveydenhuollon ammattihenkilöiden keskusrekisteri (Terhikki).

Terveydenhuollon oikeusturvakeskuksen tehtävänä on myös huolehtia raskauden keskeyttämisestä, steriloinnista, oikeuspsykiatriaa, ihmisen elimien, kudosten ja solujen lääketieteellistä käyttöä sekä kuolemansyyn selvittämistä koskevassa lainsäädännössä sille annetuista tehtävistä.

Terveydenhuollon oikeusturvakeskuksessa on terveydenhuollon ammattihenkilöiden valvontalautakunta, raskauden keskeyttämis- ja sterilointiasioiden lautakunta sekä oikeuspsykiatristen asioiden lautakunta.

Laissa yksityisestä terveydenhuollosta sekä laissa yksityisten sosiaalipalvelujen valvonnasta (603/1996) on säädetty, että oikeusturvakeskus ylläpitää yhdessä lääninhallitusten kanssa valtakunnallista yksityisten palvelujen antajien rekisteriä (Ysteri) edellä mainituissa laeissa tarkoitettujen lupa- ja ilmoitusasioiden käsittelyä sekä toiminnan valvontaa ja tilastointia varten. Lisäksi oikeusturvakeskuksessa on hedelmöityshoitolaissa (1237/2006) tarkoitettu rekisteri hedelmöityshoitoa varten tehdyistä sukusolujen ja alkioiden luovutuksista (luovutusrekisteri Luoteri). Hedelmöityshoitolaissa mukaan oikeusturvakeskus myöntää luvat sukusolujen ja alkioiden varastointiin ja hedelmöityshoidon antamiseen.

Sosiaali- ja terveydenhuollon asiakastietojen sähköisestä käsittelystä annetussa laissa (159/2007) ja sähköisestä lääkemääräyksestä (61/2007) annetussa laissa on säädetty, että Terveydenhuollon oikeusturvakeskus vastaa

terveydenhuollon varmennepalveluista. Terveysturvakeskuksen tehtävänä on terveydenhuollon ammattihenkilöiden varmentamisen ohella myös muiden terveydenhuollon palvelujen tuottamiseen osallistuvien henkilöiden sekä palvelujen antajien ja tietoteknisten laitteiden varmentaminen.

Terveysturvakeskuksen toimialaan kuuluvissa asioissa kansainvälistä yhteistyötä on erityisesti terveydenhuollon ammattihenkilöiden ammattipätevyyden tunnustamisessa ja valvonnassa. Euroopan parlamentti ja neuvosto ovat antaneet 7 päivänä syyskuuta 2005 ammattipätevyyden tunnustamista koskevan direktiivin (2005/36/EY). Direktiivillä on vahvistettu säännöt, joiden mukaisesti EU:n ja Euroopan talousalueen (ETA) jäsenvaltioiden on tunnustettava yhdessä tai useammassa EU- tai ETA-valtiossa hankittu ammattipätevyys. Jäsenvaltioiden viranomaisten on direktiivin mukaan toimitava yhteistyössä ja huolehdittava keskinäisestä avunannosta.

Terveysturvakeskus selvittää terveydenhuollon ammattihenkilöiden ammattipätevyyden ja päättää ammattipätevyyden tunnustamisesta. Oikeusturvakeskus toimii myös terveydenhuollon ammattien osalta kansallisena yhteystahona, jonka tehtävänä on antaa hakijoille ja muiden jäsenvaltioiden yhteystahoille tarpeelliset tiedot näitä ammatteja ja niiden harjoittamista koskevasta kansallisesta lainsäädännöstä ja Suomessa suoritettujen tutkintojen direktiivivastavuudesta. Toimivaltaisten viranomaisten välistä tietojenvaihtoa varten on perustettu sisämarkkinoiden tietojärjestelmä Internal Market Information System (IMI), jossa Terveysturvakeskus toimii terveydenhuollon ammattien osalta toimivaltaisena viranomaisena.

Terveysturvakeskuksella on yksi toimipiste, joka sijaitsee Helsingissä. Virastossa on 80 viranhaltijaa.

Sosiaalihuollon valvonnan kehittämistarpeet

Lääninhallitukset valvovat alueillaan sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämistä. Sosiaali- ja terveydenhuollon erityislainsäädännössä on noin 130 säännöstä, jotka määrittävät lääninhallitusten tehtäviä. Erityislaeille

on yhteistä, että niissä lääninhallitusten toimivalta sosiaali- ja terveydenhuollon ohjaukseen ja valvontaan on säädetty kattavaksi. Lääninhallitusten toimivaltaa on rajoitettu vain alueellisesti siten, että lääninhallitus voi toimia ainoastaan oman lääninsä alueella. Asianomainen ministeriö voi määrätä lääninhallituksen hoitamaan tehtäviä myös toisessa läänissä tai koko maassa lukuun ottamatta Ahvenanmaan maakuntaa. Lääninhallitus toimii lääninhallituslain mukaisesti eri hallinnonalan tehtäviä hoitaessaan asianomaisen ministeriön ohjauksessa ja valvonnassa. Valvontasäännökset oikeuttavat lääninhallituksen oma-aloitteiseen valvontaan. Valvonta on ensisijaisesti laillisuusvalvontaa, joka kohdistuu kunnille säädettyjen sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämistavoitteiden ja palvelurakennekokonaisuuden toimivuuden valvontaan. Laillisuusvalvonnan rinnalla toteutetaan tarkoituksenmukaisuusvalvontaa informaatio-ohjauksen, neuvottelumenettelyn ja tarkastustoiminnan keinoin.

Terveysturvakeskuksen tehtävät laajenivat merkittävästi 1.9.2006 alkaen, kun viraston vastuulle tuli koordinoita ja yhdenmukaistaa lääninhallitusten sosiaali- ja terveysosastojen suorittamaa terveydenhuollon ohjausta ja valvontaa sekä ohjata ja valvoa laissa määritellyissä tapauksissa terveydenhuollon toimintayksiköitä.

Toisin kuin terveydenhuollossa, sosiaalihuollon valvonnassa ei ole TEOn kaltaista valtakunnallista keskusviraston ohjausta. Lääninhallitukset suorittavat sosiaalihuoltolain (1982/710) määrittämää sosiaalihuollon suunnittelua, ohjausta ja valvontaa alueillaan. Sosiaalihuoltoon kuuluviksi kunnan tehtäviksi sosiaalihuoltolaki määrittää sosiaalipalvelujen järjestämisen, toimeentulotuen antamisen, sosiaaliavustusten suorittamisen, ohjauksen ja neuvonnan järjestämisen sosiaalihuollon ja muun sosiaaliturvan etuuksista ja niiden hyväksikäyttämistä, sosiaalihuoltoa ja muuta sosiaaliturvaa koskevan tiedotustoiminnan järjestämisen, sosiaalihuoltoa ja muuta sosiaaliturvaa koskevan koulutus-, tutkimus-, kokeilu- ja kehittämistoiminnan järjestämisen ja sosiaalisen luototuksen myöntämisen kunnan asukkaille (Sosiaalihuoltolaki (710/1982) 13 §). Sosiaalipalvelut sosiaalihuoltolaki (17 §) määrittää sosiaali-

työksi, kasvatus- ja perheneuvonnaksi, kotipalveluiksi, asumispalveluiksi, laitoshuolloksi, perhehoidoksi sekä vammaisten henkilöiden työllistymistä tukevaksi toiminnaksi ja vammaisten henkilöiden työtoiminnaksi.

Myös sosiaalihuollon ohjauksen ja valvonnan tarve on lisääntynyt viime vuosina toimintaympäristössä tapahtuneiden muutosten vuoksi ja se lisääntyy edelleen. Sosiaalihuoltoa koskeva lainsäädäntö on pitkälti puitelainsäädäntöä, joka velvoittaa kunnat järjestämään palvelut asukkailleen, mutta jättää harkinnanvaraa sosiaalipalvelujen järjestämistavoissa. Ohjauksen ja valvonnan tarpeen lisääntymiseen ovat vaikuttaneet lisäksi erityisesti palvelujärjestelmän muutokset, yksityisen palvelutuotannon lisääntyminen, kansalaisten huoli perusoikeuksien toteutumisesta ja siihen liittyvä informaatio-ohjauksen tarve. Valvontatapaukset ovat monimutkautuneet ja vaikeutuneet samaan aikaan, kun niiden lukumäärät ovat kasvaneet.

Sosiaalihuollon järjestämistä on pyritty ohjaamaan eri osa-alueilla annetuilla valtakunnallisilla suosituksilla, joilla ei ole kuitenkaan lainsäädäntötasoisia sitovuutta. Käytännössä sosiaalihuollon valvonnassa syntyy erilaisia lainsäädännöllisiä tulkintatilanteita ja tulkinnoissa saattaa olla eroja lääninhallitusten kesken. Laintulkintojen yhdenmukaistaminen lääninhallituksissa on välttämätöntä myös kansalaisten yhdenvertaisten peruspalvelujen toteutumisen sekä palvelujen tuottajien oikeusturvan kannalta.

Sosiaalihuollon valvonnan kehittämistarpeet liittyvät erityisesti palvelujärjestelmien ja tietojärjestelmien muutoksiin ja kehittämistarpeisiin, valvontatapausten monimutkaistamiseen, puitelainsäädännöstä saatavaan heikkoon normitukseen, valtakunnallisten suositusten heikkoon sitovuuteen sekä tarpeeseen sosiaalihuollon valvontaan liittyvien periaatteiden, menettelytapojen ja ratkaisukäytäntöjen yhdenmukaistamiselle. Yksityinen palvelutuotanto on kaiken aikaa lisääntynyt ja tulee edelleen vahvistumaan palvelusetelilain voimaan tultua, jolloin sen käyttöönotto on mahdollista laajalti sosiaali- ja terveydenhuollossa. Sosiaali- ja terveydenhuollon yhteistyö kasvaa ja niiden valtakunnallinen ja alueellinen ohjaus ja valvonta edellyttävät pitkälti samantyyppisiä menette-

lytapoja. Lisääntyvä kansainvälisyys ja aluehallintouudistus ovat myös tekijöitä, jotka ovat syytä tiedostaa.

Sosiaalihuollon valvontaan tarvitaan selvästi enemmän ennakkovalvontaa, tehokkuutta ja vaikuttavuutta. Kansalaisten näkökulmasta tavoitteena on yhdenvertainen asema palvelujen käyttäjinä. Toimintayksiköistä suuri osa on jo tällä hetkellä sekä terveydenhuollon että sosiaalihuollon palveluja tarjoavia eikä ole syytä pitää niiden ohjaus- ja valvontametodeja periaatteessa erilaisina. Kun sosiaalihuollossa ei ole tällä hetkellä erillistä ammattipätevyyden tunnustamismenettelyä terveydenhuollon tapaan, myös tämä asettaa vaateita valtakunnallisesti ohjatulle lupa- ja valvontakäytännölle.

Lääninhallitusten suorittamaan julkisen ja yksityisen sosiaalihuollon valvontaan liittyvien periaatteiden, menettelytapojen ja ratkaisukäytäntöjen yhdenmukaistamiselle on näin ollen olemassa selkeä tarve.

3. Esityksen tavoitteet ja keskeiset ehdotukset

Esityksessä ehdotetaan Sosiaali- ja terveydenhuollon tuotevalvontakeskuksen ja Terveydenhuollon oikeusturvakeskuksen tehtävien yhdistämistä yhdeksi uudeksi sosiaali- ja terveysministeriön alaiseksi virastoksi.

Esityksen keskeinen tavoite on koota sosiaali- ja terveysministeriön alaiset kaksi valvontavirastoa yhdeksi lupa- ja valvontavirastoksi hallinnon selkeyttämiseksi ja voimavarojen käytön tehostamiseksi. Tällä tavoin voidaan tehostaa aluehallinnon ja kuntien ohjausta niiden suorittaman valvonnan suuntaamiseksi tuottavuuden ja vaikuttavuuden kannalta optimaalisella tavalla.

Viraston perustamisen yhteydessä pyritään tehostamaan ja yhdenmukaistamaan viraston toimialaan kuuluvia lääninhallitusten suorittaman valvonnan käytäntöjä erityisesti siten, että tavoitteena on painopisteen siirtäminen ennakoivaan valvontaan, lupahallinnon ja valvonnan ratkaisukäytäntöjen yhdenmukaistaminen sekä valvonnan kohdentaminen havaittujen valvontatarpeiden ja ennalta päätettyjen linjausten mukaisesti koko maassa. Tavoitteena on, että kansalaisten ja elinkeinon-

harjoittajien yhdenvertaisuus toteutuisi mahdollisimman kattavasti sekä palveluissa että valvonnassa.

Toimiva ja vaikuttava lääninhallitusten ohjaus perustuu keskusviraston toimialan laajentamiseen, asiantuntemuksen kasvattamiseen ja keskusviraston ja lääninhallitusten yhteistyön lisäämiseen valvonnalle asetettävien painopisteiden valtakunnallisessa linjaamisessa. Uuden viraston yhtenä merkittävänä tehtävänä olisi lääninhallitusten lupahallinnon ja valvonnan yleisten menettelytapojen ohjaaminen, jonka lisäksi virastolla olisi erikseen säädettyissä tilanteissa myös keskitettyjä lupa- ja valvontatehtäviä. Valvonnalle asetettavat painopisteet ja periaatteet voidaan kirjata esimerkiksi valtakunnallisiin valvontasuunnitelmiin.

Alkoholihallinnon ohjauksesta säädetään alkoholijuomista ja väkiviinasta annetussa asetuksessa (1344/1994), jossa määritellään valvonnan ja ohjauksen toimivallan jako Sosiaali- ja terveydenhuollon tuotevalvontakeskuksen ja lääninhallitusten välillä. Säännöksen mukaan lupahallinnon ja valvonnan ohjauksen ja kehittämisen tarkoituksena on tehostaa alkoholilain 1 §:ssä määritellyn tarkoituksen saavuttamista ja turvata lain yhdenmukainen soveltaminen koko maassa. Esitykseen liittyen on tarkoitus kehittää myös säädöstasolla alkoholihallinnon valtakunnallista toimintasuunnitelmaa, jolla ohjattaisiin alkoholihallinnon alueellisen ratkaisutoiminnan yhdenmukaisuutta ja valvonnan tehokasta kohdentumista.

Ehdotuksen mukaan virastolle säädettäisiin koordinaatiovastuu myös sosiaalihuollon valvonnassa yleisesti ottaen vastaavin periaattein kuin Terveydenhuollon oikeusturvakeskuksella on nyt koordinaatiovastuu terveydenhuollon lupa- ja valvonta-asioissa yhteisten käytäntöjen ja menettelytapojen aikaansaamisesta yhteistyössä lääninhallitusten kanssa.

Sosiaalihuollon valvonnan yhdenmukaistamisen tavoitteena on saada aikaan valtakunnallisesti koordinoitua yhdenmukaiset menettelytavat ja ratkaisukäytännöt eri lääninhallituksissa. Tavoitteen toteutuminen edellyttää, että lääninhallituksilla on mahdollisuus saada julkisen ja yksityisen sosiaalihuollon valvonta-asioissa lupa- ja valvontavi-

raston ohjaava kannanotto kysymyksiin, jotka ovat laintulkinnallisesti epäselviä, sisällöllisesti tulkinnanvaraisia tai joista ei ole olemassa lainsäädäntöä.

Yksityisiä sosiaalipalveluja tuottavien yksiköiden lupamenettelyn osalta tavoitteena olisi yhdenmukainen menettely koko maassa esimerkiksi sen suhteen, minkälainen toiminta edellyttää lupaa ja miten luvan antamisen edellytyksiä arvioidaan.

Tavoitteena olisi myös palvelujen tuottajan näkökulmasta tasapuolinen kohtelu riippumatta sosiaalihuollon toimintayksikön maantieteellisestä sijainnista. Kansalaisten näkökulmasta tavoitteena olisi yhdenvertainen asema palvelujen käyttäjinä.

Terveydenhuollon valvonnassa lääninhallitusten menettelytapojen ja ratkaisukäytäntöjen yhdenmukaistamiseksi on käytössä Terveydenhuollon oikeusturvakeskuksen ja lääninhallitusten yhteistyömenettely. Samalla tavoin lupa- ja valvontavirasto voisi toimia yhteistyössä lääninhallitusten kanssa sosiaalihuollon valvonnan toimintaperiaatteiden, menettelytapojen ja ratkaisukäytäntöjen yhdenmukaistamiseksi ja antaa lääninhallituksille asiantuntija-apua. Ohjaus ei olisi perinteistä normiohjausta, vaan tarkoitus olisi tukea lääninhallituksia niiden valvontatehtävissä ja esimerkiksi yhteisissä neuvotteluissa ja valvontasuunnitelmissa määrittää ne toiminnot, joita varten olisi tarkoituksenmukaisista laatia yhteiset menettelytavat.

Ehdotuksilla ei ole tarkoitus muuttaa niitä perusteita, jotka määrittävät lääninhallitusten toimivallan sosiaalihuollon valvonnassa. Lääninhallituksilla olisi edelleen pääasiallinen vastuu sosiaalihuollon valvonnasta alueillaan. Uuden keskusviraston ohjauksen kehittäminen mahdollistaisi kuitenkin sosiaalihuollon valvonnan tehostamisen ja yhdenmukaistamisen, jolloin ministeriö voisi nykyistä selkeämmin keskittyä lainsäädännön valmisteluun ja uudistusten toimeenpanon ohjaukseen.

Niiden tilanteiden varalle, joissa uuden viraston ja lääninhallitusten informaatio-ohjaus osoittautuu riittämättömäksi, valvontaviranomaisille esitetään säädettäväksi vastaavankaltaiset toimivaltuudet kuin näillä viranomaisilla on terveydenhuollon toimintayksiköiden valvonnassa.

Valtion keskushallinnon yksikköjen sijoittaminen pääkaupunkiseudun sijasta maan eri osiin, erityisesti aluekeskuksiin, on eräs valtionhallinnon kehittämisen tavoitteista. Uudella virastolla tulee olemaan Helsingin päätoimipisteen ja Tampereen toimipisteen lisäksi toimipiste pääkaupunkiseudun ulkopuolella.

4. Esityksen vaikutukset

4.1. Taloudelliset vaikutukset

Julkistaloudelliset vaikutukset

Valtion vuoden 2009 talousarvioesityksessä on otettu huomioon ne järjestelyt, joita Sosiaali- ja terveydenhuollon tuotevalvontakeskuksen ja Terveydenhuollon oikeusturvakeskuksen yhdistäminen yhdeksi uudeksi virastoksi edellyttää. Sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonalalle ehdotetaan perustettavaksi Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirasto, johon siirretään edellä mainittujen virastojen tehtävät, henkilöstö ja määrärahat. Viraston muodostamisen yhtenä päämääränä on toiminnan tuottavuuden lisääminen työn-

jakoa kehittämällä. Uuden viraston perustaminen toteutetaan valtioneuvoston vuosia 2009—2012 koskevan kehyspäättökseen puitteissa.

Aikaisempia virastoja koskevat tuottavuusohjelman toimenpiteet toteutetaan uuden viraston piirissä. Tuottavuusohjelman edellyttämä viraston henkilöstövuosimäärän pienentyminen on mahdollista toteuttaa henkilöstön eläkkeelle siirtymisen yhteydessä.

Virastojen koko henkilöstö siirtyy uuteen virastoon lukuun ottamatta talousarviossa eriteltyjä virkoja. Nykyisten virastojen ylijohantajien virat on tarkoitus lakkauttaa ja niiden tilalle tullaan uuteen virastoon perustamaan yksi uusi ylijohhtajan virka. Yhteenlaskettua henkilöstövuosimäärää talousarvioesityksessä ei ole tarkoitus lisätä.

Nykyisen Terveydenhuollon oikeusturvakeskuksen tehtävien laajentaminen sosiaalihuollon ohjaus- ja valvontatehtäviin vuoden 2010 alusta toteutetaan siirtämällä tarvittavat voimavarat (11 virkaa) nykyisistä aluehallinnon voimavaroista. Jo vuoden 2009 talousarviossa esitetään toteutettavaksi yhden viran edellyttämä määrärahan siirto.

Henkilöstön odotettavissa oleva eläkkeelle siirtyminen nykyisissä virastoissa vuosina 2009—2015 (koko henkilöstö, 65 vuotta täyttävät)

Syntymävuosi	1944	1945	1946	1947	1948	1949	1950
Eläkevuosi	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Eläkeikäisten määrä	1	7	4	3	6	4	2
Kumulatiivinen määrä	1	8	12	15	21	25	27

Esityksellä ei ole suoranaisia kuntien talouteen kohdistuvia vaikutuksia.

Yritysvaikutukset ja vaikutukset elinkeinoelämään

Esityksellä ei ole suoranaisia toiminnallisia tai taloudellisia vaikutuksia yrityksiin tai elinkeinoelämään. Yksi keskushallintoviranomainen pystyisi kuitenkin palvelemaan toimijoita aiempaa tehokkaammin.

4.2. Vaikutukset viranomaisten toimintaan

Esityksen tarkoituksena on parantaa valtionhallinnon tuottavuutta yhdistämällä nykyisten virastojen tehtäviä yhdeksi uudeksi virastoksi. Virastojen yhdistämisen tarkoituksena on poistaa hallinnosta johtuvia päällekkäisyyksiä ja yhtenäistää toimintatapoja. Nykyisiä toimintoja on tarkoitus tehostaa mm. kehittämällä sähköisiä palveluita sekä tehostamalla aluehallinnon ja kuntien ohjausta niiden suorittaman valvonnan suuntaami-

seksi tuottavuuden ja vaikuttavuuden kannalta optimaalisella tavalla. Valvonnan ja ohjauksen ydinprosessien kehittämällä ja mitaamisella pyritään etsimään kehittämiskohteita koko toimialueen tuloksellisuuden parantamiseksi. Synergiahyötyjä odotetaan löytyvän myös hallinnon tukitehtävissä, joista Terveystieteiden tutkimuskeskuksen osalta talous- ja henkilöstöhallinnon tehtäviä on jo siirretty palvelukeskuksiin. Siirtoja voidaan jatkaa uuden viraston aloittaessa toimintansa.

4.3. Vaikutukset henkilöstöön

Organisaatiouudistus toteutetaan niin, että nykyisen henkilöstön asema turvataan. Sosiaali- ja terveydenhuollon tuotevalvontakeskuksen ja Terveystieteiden tutkimuskeskuksen työ- ja virkasuhteinen henkilöstö sekä vastaavat virat ja tehtävät siirtyisivät ylijohdajia ja heidän virkojaan lukuun ottamatta uuteen virastoon. Määräaikaisissa työ- tai virkasuhteissa olevat henkilöt jatkaisivat tehtävissään uudessa virastossa määräajan loppuun saakka.

Nykyiset ylijohdajien virat lakkautettaisiin ja nykyisten ylijohdajien virkasuhteet päättyisivät. Virastoon perustettaisiin uusi ylijohdajan virka, joka täytettäisiin valtion virkamiesasetuksen mukaista ilmoittautumismenettelyä noudattaen. Virastoon perustettaisiin uusina virkoina myös välittömästi ylijohdajan alaiset keskeiset johtavat virat, jotka sosiaali- ja terveysministeriö perustaisi, julistaisi haettavaksi ja täyttäisi ennen lain voimaantuloa siten, että henkilöt voisivat aloittaa viroissaan heti uuden viraston aloittaessa toimintansa vuoden 2009 alussa.

Henkilöstön aseman järjestämisessä on noudatettu valtioneuvoston 23.3.2006 tekemää periaatepäätöstä valtion henkilöstön aseman järjestämisestä organisaation muutostilanteissa. Esityksessä ehdotettu henkilöstön siirtymistä ja palvelussuhteen ehtojen määräytymistä siirtymähetkellä koskeva sääntely vastaa valtion organisaatiomuutostilanteissa jo vakiintunutta sääntelyä.

Henkilöstön siirtymisessä on noudatettu hyvää henkilöstöpolitiikkaa. Henkilöstön edustajat ovat osallistuneet organisaatiouudistuksen valmisteluun, ja siirtoon liittyviä

asioita on käsitelty yhteistoimintamenetelmissä.

4.4. Yhteiskunnalliset vaikutukset

Sosiaalihuollon ohjauksen ja valvonnan kehittäminen parantaa kansalaisten perusoikeuksien toteutumista. Yhdenmukaiset valvontakäytännöt edistävät erityisesti kansalaisten yhdenvertaisuutta ja palvelujen laadun parantamista.

Uudella virastolla tulee olemaan Helsingin päätoimipisteen ja Tampereen toimipisteen lisäksi toimipiste pääkaupunkiseudun ulkopuolella.

Palveluiden kehittämisen tavoitteena on tasapuolisuus ja tehokkuus koko maata ajatellen. Suuressa osassa valvonnan ohjausta ei palvelua tarjoavan yksikön maantieteellisellä sijainnilla ole juurikaan merkitystä, vaan palvelun keskittäminen yhteen paikkaan on sekä lääninhallitusten ja kuntien että kansalaisten kannalta edullisin ja tehokkain ratkaisu.

Ohjattavien tahojen ja asiakkaiden saama palvelu ja tiedonsaanti selkeytyisi, helpottuisi sekä olisi yhtenäisempää, kun palvelut, ohjaus ja neuvonta olisivat saatavissa yhdestä viranomaisesta. Yhtenäiset asiakkaan tarpeista lähtevät toimintatavat parantaisivat sekä yksittäisten kansalaisten että kuntien, muiden viranomaisten ja elinkeinonharjoittajien saaman palvelun laatua ja tehokkuutta sekä asiakkaan oikeusturvaa.

5. Asian valmistelu

Valmisteluvaiheet ja -aineisto

Sosiaali- ja terveysministeriön kutumat selvityshenkilöt professori Jussi Huttunen ja varatoimitusjohtaja Kari-Pekka Mäki-Lohiluoma ehdottivat selvitysraportissaan ”Sosiaali- ja terveysministeriön alaisten virastojen ja laitosten voimavarojen uudelleen suunnittaminen” (STM selvityksiä 2007:66) Terveystieteiden tutkimuskeskuksen ja Sosiaali- ja terveydenhuollon tuotevalvontakeskuksen yhdistämistä Sosiaali- ja terveydenhuollon oikeusturva- ja valvontakeskukseksi. Selvityshenkilöt ehdottivat myös uuden viraston toimialaa laajennettavaksi sosiaalihuollon toimintayksiköiden valvontaan

sekä lääninhallitusten sosiaali- ja terveysosastojen siirtämistä osaksi uutta virastoa. Raportti oli laajalla lausuntokierroksella ja siitä saatiin 139 lausuntoa, joista pääosassa puollettiin selvityshenkilöiden pääehdotuksia.

Terveydenhuollon oikeusturvakeskuksen tehtävien laajentamista sosiaalihuollon toimintayksiköiden valvontaan on tätä ennenkin ehdotettu useita kertoja. Terveydenhuollon oikeusturvakeskuksen toimialan laajentamista selvittäneen työryhmän muistiossa (STM Työryhmämuistioita 2004:4) ehdotettiin virastosta annetun lain muuttamista siten, että siitä ilmenee sosiaalihuollon asioiden voivan kuulua oikeusturvakeskuksen tehtäviin. Viimeksi asiaa on käsitellyt 15.1.2007 loppuraporttinsa jättänyt Terveydenhuollon oikeusturvakeskuksen tehtävien laajentamista sosiaalihuollon valvonnan koordinointiin selvittänyt työryhmä (STM työryhmämuistioita 2006:84). Työryhmä ehdotti sosiaalihuollon valvonnan koordinoinnin kehittämistä siten, että Terveydenhuollon oikeusturvakeskuksen tehtävänä olisi lääninhallitusten ohjaus julkisen ja yksityisen sosiaalihuollon valvonnan periaatteiden, menettelytapojen ja ratkaisukäytäntöjen yhdenmukaistamiseksi. Terveydenhuollon oikeusturvakeskuksen toimivaltaa ehdotettiin myös laajennettavaksi siten, että Terveydenhuollon oikeusturvakeskus voisi terveydenhuollon ammattihenkilön ammatinharjoittamista tai toimintayksikön

toimintaa koskevan valvonta-asian yhteydessä ratkaista asian myös siltä osin kun se koskee sosiaalihuoltoa. Lisäksi Terveydenhuollon oikeusturvakeskuksen yhteyteen ehdotettiin perustettavaksi sosiaalihuollon asiantuntijaverkosto.

Lakiesitys on valmisteltu virkatyönä sosiaali- ja terveysministeriön 28.3.2008 asettamassa hankkeessa, jonka tavoitteena oli yhdistää Sosiaali- ja terveydenhuollon tuotevalvontakeskus ja Terveydenhuollon oikeusturvakeskus sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonalan lupa- ja valvontavirastoksi, jossa valvotaan myös sosiaalihuollon palvelujen tuottamista. Valmistelun yhteydessä voitiin tehtävänannon mukaan tehdä ehdotuksia työnjaon kehittämiseksi sekä hallinnonalan sisällä että muiden hallinnonalojen kanssa. Hanke on ollut jakautuneena lukuisiin työryhmiin.

6. Riippuvuus muista esityksistä

Esitys liittyy valtion vuoden 2009 talousarvioesitykseen ja on tarkoitettu käsiteltäväksi sen yhteydessä.

Esitys liittyy myös hallituksen esitykseen laiksi terveyden ja hyvinvoinnin laitoksesta, jonka tarkoituksena on yhdistää sosiaali- ja terveysministeriön alaiset tutkimus- ja asiantuntijalaitokset kansanterveyslaitos ja sosiaali- ja terveysalan tutkimus- ja kehittämiskeskus Stakes yhdeksi uudeksi laitokseksi.

YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT

1. Lakiehdotusten perustelut

1.1. Laki Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirastosta

1 §. Toimiala. Pykälässä ehdotetaan määriteltäväksi viraston hallinnollinen asema ja pääasialliset yhteiskunnalliset tavoitteet. Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirasto olisi sosiaali- ja terveysministeriön alainen keskusvirasto, joka edistää ohjauksen ja valvonnan keinoin oikeusturvan toteutumista ja

palvelujen laatua sosiaali- ja terveydenhuollossa sekä elinympäristön ja väestön terveysriskien hallintaa.

2 §. Tehtävät. Virasto vastaisi niistä tehtävistä, joita Sosiaali- ja terveydenhuollon tuotevalvontakeskus ja Terveydenhuollon oikeusturvakeskus ovat nykyisin hoitaneet. Lisäksi viraston tehtäviin lisättäisiin vuoden 2010 alusta lukien sosiaalihuoltolaissa (710/1982), yksityisten sosiaalipalvelujen valvonnasta annetussa laissa (603/1996) ja kehitysvammaisten erityishuollosta annetussa

laissa (519/1977) säädettyjä ohjaus- ja valvontatehtäviä.

Viraston lupahallinto-, ohjaus- ja valvontatehtävät kuvattaisiin pykälässä yhdenmukaisesti viittaamalla muualla laissa säädettyyn lupahallintoon, ohjaukseen ja valvontaan. Erityislainsäädännössä säädettäisiin edelleen täsmällisemmin lupahallinnon, ohjauksen ja valvonnan sisällöstä ja tarpeen mukaan siihen liittyvistä toimivaltakysymyksistä.

Pykälän 1 momentin 3-kohdan ja 2 momentin mukaan viraston tulee hoitaa myös muut tehtävät, jotka virastolle erikseen säädetään tai jotka sosiaali- ja terveysministeriö sille erikseen määrää.

3 §. Lautakunnat. Terveysdenhuollon oikeusturvakeskuksen yhteydessä toimii kolme lautakuntaa; terveysdenhuollon ammattihenkilöiden valvontalautakunta, raskauden keskeyttämis- ja steriloisasioiden lautakunta sekä oikeuspsykiatristen asioiden lautakunta. Lautakunnissa käsitellään oikeusturvakeskukselle kuuluvat terveysdenhuollon ammattihenkilöiden valvontaa, raskauden keskeyttämistä, steriloisamista ja oikeuspsykiatria koskevat asiat siten kuin siitä säädetään tarkemmin Terveysdenhuollon oikeusturvakeskuksesta annetussa asetuksessa.

Ehdotuksen mukaan vastaavat lautakunnat toimisivat myös Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirastossa. Lautakuntien asettamisesta, kokoonpanosta ja tehtävistä sekä toiminnan muusta järjestämisestä säädettäisiin tarkemmin valtioneuvoston asetuksella.

4 §. Johtaminen ja ratkaisuvallta. Virasto olisi päällikkövirasto, jota johtaisi määräajaksi nimitettävä ylijohtaja. Virastoon perustettaisiin 1.1.2009 lukien ylijohtajan virka, joka on valtion virkamieslain 4 §:n mukainen valtion talousarviossa eriteltävä virka.

Ylijohtaja ratkaisisi viraston päätettävät asiat, joita ei ole säädetty tai työjärjestyksessä määrätty viraston lautakunnan tai muun virkamiehen ratkaistavaksi. Pykälässä todetaan lisäksi, että ylijohtaja vahvistaa viraston työjärjestyksen.

5 §. Asiantuntijat. Ehdotetussa pykälän 1 momentissa todettaisiin, että Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirasto voisi talousarvionsa rajoissa käyttää asiantuntijoita ja tehdä sopimuksia viranomaisten, yhteisöjen ja yksityisten henkilöiden kanssa toimi-

alaansa kuuluvien yksittäisten asiantuntija-tehtävien suorittamisessa. Säännös vastaa asiasisällöltään Terveysdenhuollon oikeusturvakeskuksesta annetun lain 6 §:n 1 momentin säännöstä.

Oikeusturvakeskus on käyttänyt toimialaansa kuuluvia asioita käsitellessään muun muassa niin kutsuttuja pysyviä asiantuntijoita, jotka edustavat oikeusturvakeskuksen toiminnan kannalta merkityksellistä tieteellistä ja muuta asiantuntemusta. Pysyvistä asiantuntijoista on säädetty tarkemmin Terveysdenhuollon oikeusturvakeskuksesta annetussa asetuksessa. Jotta pysyvistä asiantuntijoista voitaisiin edelleen säätää valtioneuvoston asetuksella, momenttiin ehdotetaan otettavaksi tätä koskeva valtuutuslainsäädännön.

Pykälän 2 momenttiin ehdotetaan otettavaksi voimassa olevan Terveysdenhuollon oikeusturvakeskuksesta annetun lain 6 §:n 2 momentin säännöstä vastaava säännös, jonka perusteella Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirasto voisi antaa 1 momentissa tarkoitetuille viranomaisille, yhteisöille ja henkilöille luvan saada salassapitovelvollisuutta koskevien säännösten estämättä viraston tehtävien suorittamiseksi välttämättömiä tietoja. Säännöksen nojalla annettavan luvan perusteella esimerkiksi mielentilatutkimusta viraston määräyksestä suoritettava sairaala voisi pyytää tutkimuksen suorittamisessa tarvittavia tietoja suoraan asianomaisilta tahoilta. Tämä nopeuttaa kyseisten tutkimusten suorittamista verrattuna siihen, että ohjaus- ja valvontavirasto hankkii tiedot ja toimittaa ne edelleen tutkimuksen suorittajalle.

Pykälän 3 momentissa todettaisiin, että Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontaviraston asiantuntijana toimivaan henkilöön sovelletaan rikosoikeudellista virkavastuuta koskevia säännöksiä. Säännös vastaa voimassa olevan Sosiaali- ja terveysdenhuollon tuotevalvontakeskuksesta annetun lain 3 §:n säännöstä.

6 §. Tietojen antaminen. Pykälässä säädettäisiin Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontaviraston oikeudesta saada sille säädettyjen tai määrättyjen tehtävien suorittamisessa tarvittavia tietoja. Tiedonsaantioikeudesta säädetään lisäksi eräissä erityislaeissa. Pykälän 3 momentissa säädettäisiin myös lupa- ja valvontaviraston ja lääninhallitusten välisestä

tietojenvaihdosta.

Pykälän 1 momentissa säädettäisiin siinä mainittujen tahojen velvollisuudesta antaa Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirastolle sen pyynnöstä salassapitovelvollisuutta koskevien säännösten estämättä sellaiset tiedot ja selvitykset, joita virasto tarvitsee 2 §:ssä säädettyjen tehtäviensä suorittamiseksi. Momentti vastaa asiasisällöltään nykyistä Terveydenhuollon oikeusturvakeskuksesta annetun lain 8 §:n 1 momenttia.

Lupa- ja valvontaviraston toiminnan kannalta on olennaista, että se saa mahdollisimman varhaisessa vaiheessa tiedon sellaisesta seikasta, joka voi vaarantaa asiakas- ja potilasturvallisuutta taikka elinympäristön terveellisyttä tai turvallisuutta. Muun muassa terveydenhuoltohenkilöstöä koskevat salassapitosäännökset voivat kuitenkin estää ilmoittamasta valvontaviranomaiselle omaaloitteisesti mainitunkaltaisista seikoista. Käytännön valvontatyössä onkin koettu ongelmalliseksi, että valvontaviranomaisella ei ole oikeutta saada salassa pidettäviä tietoja ilman viranomaisen nimenomaista pyyntöä. Sen vuoksi ehdotetaan, että pykälän 2 momenttiin otettaisiin säännös, jonka perusteella pykälän 1 momentissa tarkoitetuilla viranomaisilla, yhteisöillä, laitoksilla ja apteekkeilla olisi salassapitosäännösten estämättä oikeus ilman Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontaviraston pyyntöäkin ilmoittaa valvontaviranomaiselle asiakas- tai potilasturvallisuutta taikka elinympäristön tai väestön terveellisyttä tai turvallisuutta mahdollisesti vaarantavasta seikasta. Sama oikeus koskisi myös ilmoittamista sellaisista seikoista, jotka voivat vaikuttaa valvottavan toiminnanharjoittajan luotettavuusarviointiin. Tällaisia tietoja voi tulla esimerkiksi rakennusvalvonta-, ympäristö-, vero-, tulli- tai poliisviranomaisen tietoon.

Salassapitosäännökset vaikuttavat myös valtakunnantason ja toisaalta aluetason valvontaviranomaisten mahdollisuuksiin antaa toisilleen kyseisten viranomaisten tehtävien suorittamisessa tarvittavia tietoja. Voimassa olevien säännösten perusteella myös mainittujen viranomaisten keskinäinen tietojenvaihto edellyttää toisen viranomaisen nimenomaista pyyntöä silloin, kun kyse on salassapitosäännöksissä tarkoitetuista tiedoista. Ti-

lanne on todettu ongelmalliseksi erityisesti Terveydenhuollon oikeusturvakeskuksen ja lääninhallitusten välisen tietojenvaihdon osalta oikeusturvakeskuksen 1 päivänä syyskuuta 2006 tapahtuneen tehtäväalan laajenemisen jälkeen. Oikeusturvakeskus ja lääninhallitukset ovat ryhtyneet muutosten voimaantulua entistä tiiviimpään yhteistyöhön terveydenhuollon ohjauksen ja valvonnan tehostamiseksi sekä valvontaviranomaisten noudattamien periaatteiden, toimintatapojen ja ratkaisukäytäntöjen yhdenmukaistamiseksi.

Valtakunnantason ja aluetason valvontaviranomaisten tehokas yhteistyö edellyttää, että viranomaiset voivat välittää toisilleen niiden ohjaus- ja valvontatoiminnassa tarvittavia tietoja myös omaaloitteisesti. Pykälän 3 momentissa ehdotetaan sen vuoksi säädettäväksi, että Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirastolla ja lääninhallituksilla on salassapitosäännösten estämättä oikeus luovuttaa toisilleen valvontaviraston 2 §:ssä tarkoitettujen tehtävien suorittamisessa tarvittavat tiedot ja selvitykset.

Voimassa olevassa Terveydenhuollon oikeusturvakeskuksesta annetun lain 8 §:n 2 momentissa on todettu, että yksittäisen terveydenhuollon ammattihenkilön velvollisuudesta antaa tietoja oikeusturvakeskukselle säädetään erikseen. Säännöksellä viitataan erityisesti terveydenhuollon ammattihenkilöistä annetun lain säännöksiin. Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontaviraston oikeudesta saada tietoja yksittäiseltä terveydenhuollon ammattihenkilöltä säädettäisiin edelleen erikseen.

7 §. Tarkemmat säännökset. Valtioneuvoston asetuksella säädettäisiin johtavista virkamiehistä, kelpoisuusvaatimuksista ja palvelussuhteeseen ottamisesta. Tarkempia määräyksiä organisaatiosta, sisäisestä työnjaosta, asioiden käsittelystä ja ratkaisemisesta sekä toimintojen muusta järjestämisestä määrättäisiin viraston sisäisellä työjärjestyksellä, josta ylijohtaja päättäisi.

8 §. Voimaantulo. Ehdotettu laki on tarkoitettu tulemaan voimaan 1 päivänä tammikuuta 2009. Sillä kumottaisiin terveydenhuollon oikeusturvakeskuksesta annettu laki (1074/1992) ja sosiaali- ja terveydenhuollon tuotevalvontakeskuksesta annettu laki

(1146/1994). Koska kokonaan uusien tehtävien käynnistäminen ei ole tarkoituksenmukaista samanaikaisesti uuden viraston perustamisen yhteydessä, sosiaalihuoltolain, yksityisten sosiaalipalvelujen valvonnasta annetun lain ja kehitysvammaisten erityishuollosta annetun lain mukaisen ohjaus- ja valvontatehtävän osalta laki tulisi kuitenkin voimaan 1 päivänä tammikuuta 2010.

9 §. Siirtymäsäännökset. Pykälän 1 momentti sisältäisi säännöksen siitä, että muussa laissa tai asetuksessa taikka valtioneuvoston tai ministeriön päätöksessä oleva viittaus Sosiaali- ja terveydenhuollon tuotevalvontakeskukseen tai Terveydenhuollon oikeusturvakeskukseen tarkoittaisi ehdotetun lain voimaan tultua Sosiaali- ja terveystalouden lupa- ja valvontavirastoa.

Pykälän 2 momentti sisältäisi säännöksen siitä, että Sosiaali- ja terveydenhuollon tuotevalvontakeskuksessa ja Terveydenhuollon oikeusturvakeskuksessa lain voimaan tullessa vireillä olevat asiat ja sopimukset siirtyvät ehdotetun lain voimaan tultua uudelle virastolle.

Pykälässä säädetään myös perustettavista ja lakkautettavista johtoviroista sekä henkilöstön asemasta virastoa perustettaessa. Pykälän 3 momentin perusteella Sosiaali- ja terveydenhuollon tuotevalvontakeskuksen ja Terveydenhuollon oikeusturvakeskuksen ylijohdajien virat lakkautetaan ja niiden tilalle perustetaan uuteen virastoon 1 päivästä tammikuuta 2009 lukien uusi ylijohdajan virka, johon sovelletaan sen perustamisen jälkeen valtion virkamieslain (750/1994) säännöksiä (niin sanottu erittelyvirka).

Pykälän 4 momentissa säädettäisiin, että sosiaali- ja terveystalouden ministeriö voisi nimittää ylijohdajan välittömässä alaisuudessa toimivat johtavat virkamiehet virkoihinsa niitä ennen tämän lain voimaantuloa ensimmäistä kertaa täytettäessä ja voisi silloin tarvittaessa perustaa uusia virkoja palkkauksiin käytettävissä olevien määrärahojen puitteissa. Uuden viraston aloitettua toimintansa virkojen perustamista ja täyttämistä koskeva toimivalta siirtyy sille ylijohdajan virkaa lukuun ottamatta.

Pykälän 5 momentin mukaan lakkautettavien virastojen virka- ja työsopimussuhteinen henkilöstö siirtyisi uuteen virastoon. Valtion

virkamieslain 5 §:n mukaan täytettynä oleva virka saadaan siirtää toiseen virastoon vain virkamiehen suostumuksella. Koska nykyiset virastot lakkautettaisiin, pykälässä säädettäisiin, että näiden virkojen siirtymiseen ei tarvita asianomaisten henkilöiden suostumusta.

Siirtyvä henkilöstö säilyttää siirtymähetkellä palvelussuhteeseensa liittyvät oikeutensa ja velvollisuutensa sekä euromääräisen palkkansa. Henkilöstön palvelussuhteen ehdot euromääräistä palkkaa siirtymähetkellä lukuun ottamatta määräytyvät voimassa olevien säädösten perusteella sekä valtiolla voimassa olevien keskustason virka- ja työehtosopimusten samoin kuin virastossa mahdollisesti sovitettavien tarkentavien virkaehtosopimusten ja työehtosopimusten sekä työnantajan päätösten perusteella kyseisten sopimusten ja päätösten soveltamisalan mukaisesti.

Pykälän 6 momentin mukaan voitaisiin ennen ehdotetun lain voimaantuloa ryhtyä sen täytäntöönpanon edellyttämiin toimenpiteisiin. On tärkeää, että viraston toiminnan käynnistämiseen, lopulliseen organisaatio- ja suunnitteluun, toiminnan järjestelmien rakentamiseen ja muihin käynnistämävaiheen toimenpiteisiin voidaan ryhtyä mahdollisimman hyvissä ajoin. Näitä toimenpiteitä olisivat esimerkiksi ylijohdajan viran perustaminen ja täyttäminen.

1.2. Laki sosiaalihuoltolain muuttamisesta

3 §. Ehdotuksen mukaan Sosiaali- ja terveystalouden lupa- ja valvontaviraston tulisi ohjata lääninhallitusten sosiaalihuollon valvontaa. Jatkossakin lääninhallitukset vastaisivat ensisijaisesti alueensa kuntien ja kuntayhtymien toiminnan ohjauksesta ja valvonnasta. Jotta maan eri osissa noudatettaisiin yhdenmukaisia periaatteita, olisi kuitenkin perusteltua, että lääninhallitusten valvonnassaan noudattamien periaatteiden, menettelytapojen ja ratkaisukäytäntöjen ohjaus tapahtuisi keskitetysti Sosiaali- ja terveystalouden lupa- ja valvontaviraston toimesta.

Lääninhallitusten toiminnan ohjauksen lisäksi tarkoituksena on, että lupa- ja valvontavirasto olisi ensisijainen käsittelijä ja ratkaisija sellaisissa sosiaalihuollon ohjaukseen ja

valvontaan liittyvissä asioissa, jotka ovat periaatteellisesti merkittäviä, asioissa, jotka koskevat koko maata tai laajaa aluetta, asioissa, jotka liittyvät sen käsiteltävänä olevaan terveydenhuollon valvontaa tai terveydenhuollon ammattihenkilöiden valvontaa koskevaan asiaan sekä asioissa, joita lääninhallitus on esteellinen käsittelemään. Terveydenhuollon ammattihenkilön tai toimintayksikön toiminnasta tehtyyn kanteluun tai muuhun terveydenhuollon valvonta-asiaan voi liittyä myös sosiaalihuollon toimintayksikköä koskevia tai muutoin sosiaalihuollon alaan kuuluvia kysymyksiä. Siksi on perusteltua, että Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirasto voi kyseisessä tilanteessa selvittää ja käsitellä asian myös sosiaalihuollon osalta. Lisäksi ehdotetaan, että lupa- ja valvontaviraston tulisi käsitellä periaatteellisesti tärkeitä ja laajakantoiset asiat, useaa lääniä tai koko maata koskevat asiat ja myös sellaiset yksittäiset asiat, joita lääninhallitus on esteellinen käsittelemään.

Ehdotuksen ensisijaisena tavoitteena on lisätä sellaista viranomaisen ohjausta, jolla varmistettaisiin perusoikeuksien toteutuminen koko maassa. Hyvin toimivalla ohjauksella voidaan myös usein välttää valvontaviranomaisen tarve puuttua valvonnan tai velvoitteiden keinoin sosiaalihuollon toimintayksikön toimintaan.

Jos lääninhallituksessa tulisi vireille asia, joka säännöksen mukaan tulisi käsitellä Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirastossa olisi lääninhallituksen siirrettävä asia hallintolain (434/2003) edellyttämällä tavalla ohjaus- ja valvontavirastolle. Koska rajanveto esimerkiksi periaatteellisesti merkittävän ja muun asian välillä ei ole yksiselitteinen, merkitsee tämä käytännössä sitä, että lääninhallitusten ja lupa- ja valvontaviraston tulisi monissa tapauksissa yhteisesti arvioida asian oikea käsittelypaikka. Vastaavasti lupa- ja valvontaviraston tulisi siirtää lääninhallitukselle sellaiset asiat, jotka kuuluvat lääninhallitusten ensisijaisesti käsiteltäviksi.

Pykälän uudessa 4 momentissa olisi ehdotuksen mukaan valtuutussäännös, jonka mukaan valtioneuvoston asetuksella voitaisiin tarvittaessa säätää tarkemmin Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontaviraston ja lääninhallitusten välisestä työnjaosta.

55 §. Lakiin ehdotetaan otettavaksi uusi pykälä, jossa säädettäisiin kunnan ja kuntayhtymän sosiaalihuollon toteuttamisessa käyttämien toimintayksiköiden ja muiden toimitilojen tarkastuksesta. Lainsäädännössä ei ole ollut aikaisemmin nimenomaisia säännöksiä valvontaviranomaisen oikeudesta tehdä tarkastus kunnallisen sosiaalihuollon toimintayksikköön eikä muutoinkaan tarkastusmenettelystä. Ehdotetut säännökset vastaisivat terveydenhuollon osalta muun muassa kansanterveyslakiin ja erikoissairaanhoidolaikiin sisällytetyjä säännöksiä.

Pykälän 1 momentin mukaan Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirasto ja lääninhallitus voisivat tarkastaa sosiaalihuoltolain mukaisen toiminnan ja sen järjestämisessä käytettävät toimintayksiköt ja toimitilat silloin, kun niiden tietoon on tullut seikkoja, joiden vuoksi tarkastuksen tekeminen on perusteltua. Perusteena voi olla esimerkiksi kantelukirjoitus tai tiedotusvälineissä esillä olleet väitteet tai epäilyt mahdollisista epäkohdista. Koska Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontaviraston mahdollisuudet tehdä itse tarkastuksia ovat muun muassa voimavarojen niukkuuden ja viraston sijainnin vuoksi vähäiset, lainkohdassa ehdotetaan säädettäväksi myös, että Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirasto voi määrätä lääninhallituksen tekemään tarkastuksen. Myös tällöin tarkastuksen tekemiseen tulee olla perusteltu syy.

Tarkastus olisi voitava tehdä myös ennalta ilmoittamatta. Hallintolain (434/2003) 39 §:n 1 momentin mukaan viranomaisen on ilmoitettava toimivaltaansa kuuluvan tarkastuksen aloittamisajankohdasta asianosaiselle, jota asia välittömästi koskee, jolle ilmoittaminen vaaranna tarkastuksen tarkoituksen toteutumista. Ehdotetun 55 §:n mukaiset tarkastustilanteet ovat usein luonteeltaan sellaisia, että etukäteen ilmoittaminen vaarantaisi tarkastuksen tarkoituksen toteutumisen. Pykälän 1 momentissa ehdotetaan sen vuoksi todettavaksi nimenomaisesti, että tarkastus voidaan tehdä ennalta ilmoittamatta.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin tarkemmin tarkastuksen suorittamisesta. Säännöksen lähtökohtana on, että tarkastajalla tulee olla oikeus päästä kaikkiin tarkastettavan kohteen toimitiloihin ja oikeus saada kaikki tarkastuksen toimittamiseksi välttämättömät

tiedot ja asiakirjat. Oikeus saada tietoja ja asiakirjoja tulee olla mahdollista salassapitosäännösten estämättä. Sosiaalihuollon asiakkaan asemasta ja oikeuksista annetun lain (812/2000) 27 §:n 1 momentin mukaan lain 3 ja 4 luvun säännökset sosiaalihuollon viranomaisen oikeudesta saada ja antaa salassa pidettäviä tietoja koskevat myös sosiaalihuoltolain 3 §:ssä mainittuja sosiaalihuollon ohjauksesta ja valvonnasta vastaavia viranomaisia niiden hoitaessa yksittäistä henkilöä koskevia ja valvontaan liittyviä tehtäviään. Sosiaalihuollon toimintayksiköiden tarkastusta koskeviin säännöksiin on sen lisäksi tarpeen ottaa erillinen säännös siitä, että tarkastuksen yhteydessä voidaan salassapitosäännösten estämättä tarkastaa asiakirjoja. Tarkastuskohteessa voitaisiin momenttiin ehdotetun säännöksen perusteella ottaa myös valokuvia, joiden avulla toiminnan asianmukaisuutta voidaan selvittää ja arvioida myös tarkastuksen jälkeen. Joissakin tapauksissa saattaa olla tarpeen, että tarkastusta suorittavalla Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontaviraston tai lääninhallituksen virkamiehellä on mukanaan ulkopuolisia asiantuntijoita. Momenttiin ehdotetaan sen vuoksi otettavaksi selventävä säännös, jossa mahdollisuus käyttää asiantuntijoita todettaisiin nimenomaisesti.

Sosiaalihuollon asiakkaan asemasta ja oikeuksista annetun lain 27 §:n 1 momentin perusteella kyseisen lain säännökset sosiaalihuollon viranomaisen oikeudesta saada virka-apua koskevat myös sosiaalihuoltolain 3 §:ssä mainittuja sosiaalihuollon ohjauksesta ja valvonnasta vastaavia viranomaisia niiden hoitaessa yksittäistä henkilöä koskevia ja valvontaan liittyviä tehtäviään. Esityksessä ehdotetaan, että sosiaalihuoltolain 55 §:n 3 momenttiin otettaisiin selvyuden vuoksi säännös, jonka mukaan poliisin on tarvittaessa annettava virka-apua pykälässä säädetyn tarkastuksen suorittamiseksi.

Pykälän 4 momentin mukaan tarkastuksesta on pidettävä pöytäkirjaa. Pöytäkirjasta ja tarkastuksessa huomioon otettavista seikoista voitaisiin ehdotetun 5 momentin mukaan antaa tarvittaessa tarkempia säännöksiä valtioneuvoston asetuksella.

56 §. Uudessa 56 §:ssä säädettäisiin ehdotuksen mukaan toimenpiteistä, joihin Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirasto ja

lääninhallitukset voisivat ryhtyä silloin, kun sosiaalihuollon järjestämisessä tai toteuttamisessa havaitaan asiakasturvallisuutta vaarantavia puutteita tai toiminta on muutoin lain vastaista. Säännökset vastaisivat terveydenhuollon osalta muun muassa kansanterveyslakiin ja erikoissairaanhoidolakiin sisällytetyjä säännöksiä.

Pykälän 1 momentin mukaan kunnalle ja kuntayhtymälle voitaisiin antaa määräyspuutteellisuuksien tai epäkohtien korjaamisesta. Samalla korjaamiselle tulisi antaa kohtuullinen määräaika. Määräys voisi koskea toiminnassa ja toimintaperiaatteissa havaittujen virheiden tai puutteiden korjaamista ja menettelytapojen uudistamista samoin kuin myös toimitiloissa olevien puutteiden korjaamista. Jos havaittu puute tai epäkohta voi vaarantaa asiakasturvallisuuden, toiminta voitaisiin määrätä keskeytettäväksi välittömästi. Samoin toimintayksikön tai sen osan taikka laitteen käyttö voitaisiin kieltää välittömästi asiakasturvallisuuden varmistamiseksi.

Koska sosiaalihuollon järjestäminen on kunnan lakisääteinen tehtävä, ei Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontaviraston tai lääninhallituksen määräyspuutteellisuuksien tai epäkohtien korjaamisesta tai toiminnan keskeyttäminen poistaisi kunnan vastuuta sosiaalihuoltolain mukaisten tehtävien ja palvelujen asianmukaisesta järjestämisestä. Pykälän 2 momentin mukaan Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirasto ja lääninhallitus voisivat velvoittaa asianomaisen kunnan ja kuntayhtymän noudattamaan asetettuja kieltoja tai määräyksiä sakon uhalla. Sakon uhan ohella käytettävissä olisi toiminnan keskeyttäminen tai käyttökielto. Ehdotettu säännös täydentäisi kuntien valtiosuuslain (1147/1996) 24 §:n mukaista mahdollisuutta, jonka mukaan lääninhallitus voi määrätä kunnalle tai kuntayhtymälle uhkasakon, jos se on valtiosuustehtäviä järjestäessään jättänyt noudattamatta laissa tai lain nojalla säädetyn tai määrätyn veloitteen. Mainittua säännöstä sovelletaan kunnalliseen sosiaalihuoltoon sosiaali- ja terveydenhuollon suunnittelusta ja valtiosuudesta annetun lain (733/1992) 42 §:n perusteella. Nyt ehdotettava säännös koskisi lähinnä yksittäisessä toiminnossa tai toimintayksikössä havaittujen

puutteiden tai epäkohtien korjaamista, eikä se kohdistuisi kunnan tai kuntayhtymän omaksumaan laajempaan toimintapoliittiseen linjaukseen kuten kuntien valtiosuuslain mukainen uhkasakon asettamismahdollisuus.

Jos Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirasto tai lääninhallitus tekee pykälän 1 momentin mukaisen päätöksen toiminnan välittömästä keskeyttämisestä asiakasturvallisuuden perusteella, mainittua päätöstä on ehdotetun 3 momentin mukaan noudatettava mahdollisesta muutoksenhausta huolimatta. Näin siksi, että muussa tapauksessa olisi mahdollista, että muutoksenhakuasian käsittelyn aikana asiakasturvallisuus edelleen vaarantuisi. Muutoksenhakuviranomainen voisi kuitenkin päättää valvontaviranomaisen antaman päätöksen toimeenpanon keskeyttämisestä.

Lääkelain (395/1987) ja terveydenhuollon laitteista ja tarvikkeista annetun lain (1505/1994) mukaan Lääkelaitos vastaa yksin mainittujen lakien mukaisesta valvonnasta. Lääkkeitä ja terveydenhuollon laitteita ja tarvikkeita käytetään myös monissa sosiaalihuollon toimintayksiköissä. Pykälän 4 momentissa todettaisiin selvyyden vuoksi, että pykälässä tarkoitettu Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontaviraston ja lääninhallituksen mahdollisuus määräyksen antamiseen taikka uhkasakon tai velvoitteen asettamiseen ei koske edellä mainittujen lakien mukaisesti Lääkelaitoksen yksinomaiselle valvontavastuulle kuuluvia tehtäviä. Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontaviraston tai lääninhallituksen suorittaman valvonnan yhteydessä saattaa kuitenkin tulla esille lääkehuoltoon tai terveydenhuollon laitteisiin ja tarvikkeisiin liittyviä ongelmia tai epäkohtia. Näiden asianmukaiseksi selvittämiseksi säännöksessä edellytettäisiin, että niistä ilmoitetaan Lääkelaitokselle.

57 §. Pykälään ehdotetaan otettaviksi vastaavankaltaiset säännökset valvontaviranomaisen mahdollisuudesta antaa valvottaville niin kutsuttua hallinnollista ohjausta kuin mistä terveydenhuollon osalta säädetään muun muassa kansanterveyslain 44 §:ssä ja erikoissairaanhoidonlain 53 §:ssä.

Jos sosiaalihuollon ohjauksen ja valvonnan yhteydessä todetaan, että kunta tai kuntayhtymä on menetellyt virheellisesti sosiaali-

huoltolain mukaista toimintaa järjestäessään tai toteuttaessaan taikka jättänyt velvollisuutensa täyttämättä, Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirasto ja lääninhallitus voisivat pykälän 1 momentin mukaan antaa huomautuksen kunnalle tai kuntayhtymälle taikka virheellisestä toiminnasta vastuussa ollelle virkamiehelle. Huomautus annetaan vastaisen toiminnan varalle ja sen tarkoituksena on ohjata virheellisesti toiminutta tahoja ottamaan tulevassa toiminnassaan huomioon voimassa olevien säännösten mukaiset velvoitteet.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin huomautusta lievemmästä huomion kiinnittämisestä. Valvontaviranomainen voisi säännöksen mukaan kiinnittää valvottavan huomiota toiminnan asianmukaiseen järjestämiseen tai hyvän hallintotavan noudattamiseen silloin, kun asia ei anna aiheutta huomautukseen tai varsinaisiin sanktioihin. Valvontaviranomaiset voivat edelleenkin ilman nimenomaista säännöstä käyttää myös huomion kiinnittämistäkin lievempiä hallinnollisen ohjauksen muotoja, kuten ilmaista käsityksensä valvonnan kohteena olevan toiminnan asianmukaisuudesta.

Koska ehdotetuissa säännöksissä tarkoitettua huomautusta ja huomion kiinnittäminen eivät olisi varsinaisia sanktioita, vaan lähinnä viranomaisen tai virkamiehen toimintaa ohjaavia kannanottoja, pykälän 3 momenttiin ehdotetaan otettavaksi selventävä säännös, jonka mukaan pykälän mukaiseen Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontaviraston tai lääninhallituksen antamaan huomautukseen tai huomion kiinnittämiseen ei saisi hakea muutosta valittamalla. Säännöksen mukainen periaate olisi sama kuin muun muassa oikeuskanslerin ja eduskunnan oikeusasiamiehen antamien huomautusten ja huomion kiinnittämisten kohdalla.

1.3. Laki yksityisten sosiaalipalvelujen valvonnasta annetun lain muuttamisesta

7 §. *Yksityisten palvelujen antajien rekisteri.* Pykälässä mainittu Terveydenhuollon oikeusturvakeskus muutettaisiin Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirastoksi.

7 a §. *Tietojen luovuttaminen yksityisten palvelujen antajien rekisteristä ja niiden julkisuus.* Pykälässä mainittu Terveysturvakeskus muutettaisiin Sosiaali- ja terveysturvan lupa- ja valvontavirastoksi.

7 b §. *Maksut.* Pykälässä mainittu Terveysturvakeskus muutettaisiin Sosiaali- ja terveysturvan lupa- ja valvontavirastoksi.

8 §. *Valvontaviranomaiset.* Pykälään ehdotetaan tehtäväksi samansisältöiset muutokset kuin sosiaalihuoltolain 3 §:ään.

11 §. *Tiedonsaantioikeus.* Pykälässä mainittu Terveysturvakeskus muutettaisiin Sosiaali- ja terveysturvan lupa- ja valvontavirastoksi.

12 §. *Tarkastusoikeus.* Pykälässä säädetään yksityisten sosiaalipalvelujen järjestämisessä käytettävien toimintayksiköiden tarkastuksista. Voimassa olevia säännöksiä ehdotetaan muutettaviksi siten, että ne vastaisivat sisällöltään sosiaalihuoltolain 55 §:ään ehdotettuja säännöksiä. Pykälässä säilytettäisiin kuitenkin edelleen myös kunnan sosiaalihuollosta vastaavan toimielimen suorittamaa tarkastusta koskevat säännökset.

13 §. *Virka-apu.* Säännökseen tehtäisiin ehdotetuista 16 ja 17 §:n muutoksista johtuva tekninen muutos siten, että säännöksessä viitattaisiin 17 §:n sijasta 16 §:ään.

16 §. *Määräykset ja pakkokeinot.* Voimassa olevan pykälän säännösten mukaan lääninhallitus voi antaa määräyksiä havaittujen puutteellisuuksien ja epäkohtien korjaamiseksi sekä määrätä muun muassa uhkasakon annetun määräyksen tehostamiseksi. Lain voimassa olevassa 17 §:ssä puolestaan säädetään lääninhallituksen oikeudesta keskeyttää tai kieltää toiminta sen ollessa säännösten tai määräysten vastaista. Mainitut säännökset ehdotetaan yhdistettäväksi samaan pykälään ja niitä ehdotetaan samalla muutettaviksi siten, että Sosiaali- ja terveysturvan lupa- ja valvontavirastolla olisi vastaava toimivalta kuin lääninhallituksilla sekä siten, että säännökset vastaisivat sisällöltään ehdotettuja sosiaalihuoltolain 56 §:n säännöksiä.

17 §. *Huomautus ja huomion kiinnittäminen.* Lakiin ehdotetaan lisättäväksi uudet huomautusta ja huomion kiinnittämistä koskevat säännökset, jotka vastaisivat ehdotettuja sosiaalihuoltolain 57 §:n säännöksiä.

1.4. Laki kehitysvammaisten erityishuollosta annetun lain muuttamisesta

3 §. Pykälään ehdotetaan tehtäväksi samansisältöiset muutokset kuin sosiaalihuoltolain 3 §:ään.

75—77 §. Lakiin ehdotetaan lisättäväksi aikaisemmin laeilla 702/1982 ja 26/1984 kumottujen 75—77 §:n tilalle uudet vastaavat pykälät, joissa säädettäisiin valvontaviranomaisen tarkastuksista, määräyksistä ja pakkokeinoista sekä mahdollisuudesta antaa hallinnollista ohjausta samansisältöisesti kuin ehdotetuissa sosiaalihuoltolain 55—57 §:ssä.

2. Tarkemmat säännökset ja määräykset

Tarkempia säännöksiä viraston johtavista virkamiehistä, kelpoisuusvaatimuksista ja palvelussuhteeseen ottamisesta säädetään valtioneuvoston asetuksella. Tarkemmin viraston organisaatiosta, sisäisestä työnjaosta, asioiden käsittelystä ja ratkaisemisesta sekä toimintojen muusta järjestämisestä määrätään viraston työjärjestyksessä.

3. Voimaantulo

Laki Sosiaali- ja terveysturvan lupa- ja valvontavirastosta ehdotetaan tulevaksi voimaan 1 päivänä tammikuuta 2009.

Lait sosiaalihuoltolain, yksityisten sosiaalipalvelujen valvonnasta annetun lain ja kehitysvammaisten erityishuollosta annetun lain muuttamisesta ehdotetaan tulevaksi voimaan 1 päivänä tammikuuta 2010.

Lakien täytäntöönpanon edellyttämiin toimiin voitaisiin kuitenkin ryhtyä jo ennen kuin ne tulevat voimaan.

4. Suhde perustuslakiin ja säätämisyjärjestys

Esityksessä ehdotetaan, että kunnallisen ja yksityisen sosiaalihuollon valvontaviranomaisena toimisi myös Sosiaali- ja terveysturvan lupa- ja valvontavirasto, kun valvonnasta vastaavat nyt yksin lääninhallitukset. Siltä osin kuin ehdotukset koskevat kunnallista sosiaalihuoltoa, on niiden osalta arvioitava ehdotettujen säännösten suhde perustuslain

121 §:ssä säädettyyn kunnalliseen itsehallintoon. Mainitun 121 §:n 2 momentin mukaan kunnille annettavista tehtävistä säädetään lailla. Ehdotuksessa ei kuitenkaan ole kysymys kunnille annettavista uusista tehtävistä, vaan kunnille voimassa olevan lainsäädännön perusteella säädettyjen tehtävien valvonnasta ja sen organisoinnista valtionhallinnossa. Ehdotuksen mukaan Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirasto tulisi lääninhallitusten ohella valvontaviranomaiseksi samalla tavoin kuin Terveydenhuollon oikeusturvakeskus toimii nyt terveydenhuollon valvonnan suhteen. Viraston valvontatehtävässä keskeinen osa olisi lääninhallitusten valvontatoiminnan ohjaaminen siten, että valvonnassa noudatettavat periaatteet, menettelytavat ja ratkaisukäytännöt olisivat yhdenmukaiset koko maassa.

Sosiaalihuollon valvontaa koskevien säännösten uudistukseen liittyy myös valvontaviranomaisille säädettävä mahdollisuus määrätä havaitut puutteet korjattaviksi ja asettaa uhkasakko sekä, jos korjausta ei ole toteutettu määräajassa, mahdollisuus määrätä toiminta keskeytettäväksi. Esitykseen sisältyviin sosiaalihuollon lakeihin otettaisiin lisäksi

si säännökset mahdollisuudesta antaa kunnalle, kuntayhtymälle tai toiminnasta vastuussa olevalle virkamiehelle huomautus tai kiinnittää valvottavan huomiota toiminnan asianmukaiseen järjestämiseen ja hyvän hallintotavan noudattamiseen. Ehdotetut säännökset eivät kuitenkaan rajoittaisi kuntien mahdollisuutta järjestää ja toteuttaa toimintaansa voimassa olevan lainsäädännön rajoissa, vaan niillä selkeytettäisiin valvontaviranomaisien käytettävissä olevia seuraamuksia. Säädettyjen seuraamusten tarkoituksena olisi varmistaa toiminnan laatu ja sitä kautta palveluja käyttävien henkilöiden oikeudet ja turvallisuus.

Ehdotetut lait eivät siten loukkaa perustuslaissa säädettyä kunnallista itsehallintoa siten, että ne rajoittaisivat kuntalaisille kuuluvaa oikeutta päättää kuntansa hallinnosta ja taloudesta. Ehdotetut lait voidaan tämän vuoksi säätää tavallisen lain säätämisyksessä.

Edellä esitetyn perusteella annetaan Eduskunnan hyväksyttäväksi seuraavat lakiehdotukset:

1.

Laki**Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirastosta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 §

Toimiala

Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirasto on sosiaali- ja terveysministeriön alainen keskusvirasto, joka edistää ohjauksen ja valvonnan keinoin oikeusturvan toteutumista ja palvelujen laatua sosiaali- ja terveydenhuollossa sekä elinympäristön ja väestön terveysriskien hallintaa.

2 §

Tehtävät

Viraston tehtävänä on huolehtia:

1) terveydenhuollon ammattihenkilöistä annetussa laissa (559/1994), kansanterveyslaissa (66/1972), työterveyshuoltolaissa (1383/2001), erikoissairaanhoidolaissa (1062/1989), mielenterveyslaissa (1116/1990), yksityisestä terveydenhuollosta annetussa laissa (152/1990), tartuntatautilaissa (583/1986), sosiaali- ja terveydenhuollon asiakastietojen sähköisestä käsittelystä annetussa laissa (159/2007), sähköisestä lääkemääräyksestä annetussa laissa (61/2007), sosiaalihuoltolaissa (710/1982), yksityisten sosiaalipalvelujen valvonnasta annetussa laissa (603/1996), kehitysvammaisten erityishuollosta annetussa laissa (519/1977), terveyden-suojelulaissa (763/1994), alkoholilaissa (1143/1994), kemikaalilaissa (744/1989), toimenpiteistä tupakoinnin vähentämiseksi annetussa laissa (693/1976) ja geeniteknii-

kalaisissa (377/1995) sille säädetystä lupahallinnosta, ohjauksesta ja valvonnasta;

2) raskauden keskeyttämistä, steriloinnista, oikeuspsykiatriaa, hedelmöityshoitoja, ihmisen elimien, kudoksien ja solujen lääketieteellistä käyttöä, lääketieteellistä tutkimusta ja kuolemansyyn selvittämistä koskevassa lainsäädännössä sille säädettyistä tehtävistä;

3) muussa laissa tai asetuksessa sille säädettyistä tehtävistä.

Virasto hoitaa lisäksi ne edellä tarkoitettujen lainsäädännön nojalla sen toimialaan liittyvät tehtävät, jotka sosiaali- ja terveysministeriö sille määrää.

3 §

Lautakunnat

Virastossa on terveydenhuollon ammattihenkilöiden valvontalautakunta, raskauden keskeyttämis- ja steriloisiasioiden lautakunta ja oikeuspsykiatristen asioiden lautakunta. Lautakuntien asettamisesta, kokoonpanosta ja tehtävistä sekä toiminnan muusta järjestämisestä säädetään valtioneuvoston asetuksella.

4 §

Johtaminen ja ratkaisovalta

Virastoa johtaa ylijohtaja. Ylijohtaja ratkaisee viraston päätettävät asiat, joita ei ole säädetty tai työjärjestyksessä määrätty lautakunnan tai viraston muun virkamiehen ratkaista-

viksi. Ylivohtaja vahvistaa viraston työjärjestyksen.

5 §

Asiantuntijat

Virasto voi talousarvionsa rajoissa käyttää asiantuntijoita ja tehdä sopimuksia viranomaisten, yhteisöjen ja yksityisten henkilöiden kanssa toimialaansa kuuluvien yksittäisten asiantuntijatehtävien suorittamisesta. Viraston pysyvistä asiantuntijoista säädetään tarkemmin valtioneuvoston asetuksella.

Virasto voi antaa salassapitovelvollisuutta koskevien säännösten estämättä 1 momentissa tarkoitetuille viranomaisille, yhteisöille ja henkilöille luvan saada säännöksessä tarkoitettujen tehtäviensä suorittamiseksi välttämättömiä tietoja.

Viraston asiantuntijana toimivaan henkilöön sovelletaan rikosoikeudellista virkavastuuta koskevia säännöksiä.

6 §

Tietojen antaminen

Valtion ja kunnan viranomaisena sekä muu julkisoikeudellinen yhteisö, Kansaneläkelaitos, Eläketurvakeskus, potilasvahinkolautakunta, eläkesäätiö ja muu eläkelaitos, vakuutuslaitos, huoltotoimintaa tai sairaanhoitotoimintaa harjoittava yhteisö tai laitos sekä apteekki ovat velvollisia pyynnöstä antamaan maksutta virastolle 2 §:ssä tarkoitettujen tehtävien suorittamiseksi tarpeelliset tiedot ja selvitykset sen estämättä, mitä salassapitovelvollisuudesta säädetään.

Edellä 1 momentissa tarkoitettulla viranomaisella, yhteisöllä ja laitoksella sekä apteekilla on salassapitosäännösten estämättä oikeus ilman viraston pyyntöäkin ilmoittaa sille seikasta, joka voi vaarantaa asiakas- tai potilasturvallisuutta, elinympäristön tai väestön terveellisyttä tai turvallisuutta taikka joka voi vaikuttaa valvottavan toiminnanharjoittajan luotettavuusarviointiin.

Virastolla ja lääninhallituksilla on salassapitosäännösten estämättä oikeus luovuttaa toisilleen 2 §:ssä tarkoitettujen tehtävien suorittamisessa tarvittavat tiedot ja selvitykset.

7 §

Tarkemmat säännökset

Viraston johtavista virkamiehistä, kelpoisuusvaatimuksista, ja palvelussuhteeseen ottamisesta säädetään valtioneuvoston asetuksella.

Viraston organisaatiosta, sisäisestä työnjaoista, asioiden käsittelystä ja ratkaisemisesta sekä toimintojen muusta järjestämisestä määrätään viraston työjärjestyksessä.

8 §

Voimaantulo

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 . Lain 2 §:n 1 momentin 1-kohdassa tarkoitettun sosiaalihuoltolain, yksityisten sosiaalipalvelujen valvonnasta annetun lain ja kehitysvammaisten erityishuollosta annetun lain mukaisen ohjaus- ja valvontatehtävän osalta laki tulee kuitenkin voimaan 1 päivänä tammikuuta 2010.

Tällä lailla kumotaan terveydenhuollon oikeusturvakeskuksesta 27 päivänä marraskuuta 1992 annettu laki (1074/1992) ja sosiaali- ja terveydenhuollon tuotevalvontakeskuksesta 8 päivänä joulukuuta 1994 annettu laki (1146/1994) niihin myöhemmin tehtyine muutoksineen.

9 §

Siirtymäsäännökset

Muussa laissa tai asetuksessa taikka valtioneuvoston tai ministeriön päätöksessä olevalla viittauksella Sosiaali- ja terveydenhuollon tuotevalvontakeskukseen tai Terveydenhuollon oikeusturvakeskukseen tarkoitetaan tämän lain tultua voimaan viittausta Sosiaali- ja terveystieteiden lupa- ja valvontavirastoon.

Tämän lain voimaan tullessa Sosiaali- ja terveydenhuollon tuotevalvontakeskuksessa tai Terveydenhuollon oikeusturvakeskuksessa vireillä olevat asiat, tehdyt sopimukset ja sitoumukset samoin kuin niistä johtuvat oikeudet ja velvollisuudet siirtyvät Sosiaali- ja terveystieteiden lupa- ja valvontavirastolle.

Sosiaali- ja terveystalouden lupa- ja valvontavirastoon perustetaan 1 päivästä tammikuuta 2009 lukien ylijohtajan virka, johon sovelletaan sen perustamisen jälkeen valtion virkamieslain (750/1994) säännöksiä. Virka voidaan täyttää ennen tämän lain voimaantuloa. Lain voimaan tullessa lakkaavat Sosiaali- ja terveydenhuollon tuotevalvontakeskuksen ja Terveydenhuollon oikeusturvakeskuksen ylijohtajien talousarviossa eriteltyt virat. Virkojen lakkaaminen ei edellytä erityistä perustetta eikä virkamiehen suostumusta. Virkojen lakatessa niihin perustuneet virkasuhteet päättyvät ilman irtisanomista.

Sosiaali- ja terveysministeriö voi ennen tämän lain voimaantuloa perustaa ylijohtajan välittömässä alaisuudessa toimivat johtavat virat ja nimittää virkamiehet virkoihin niitä ensimmäisen kerran täytettäessä.

Sosiaali- ja terveydenhuollon tuotevalvon-

takeskuksen ja Terveydenhuollon oikeusturvakeskuksen virka- ja työsuhteinen henkilöstö sekä vastaavat virat ja työsuhteiset tehtävät siirtyvät tämän lain voimaan tullessa perustettavaan virastoon. Määräaikainen henkilöstö siirtyy määräaikaisen palvelusuhteen keston ajaksi. Viran tai tehtävän siirtyminen samalla työssäkäyntialueella ei edellytä virkamiehen tai työntekijän suostumusta. Siirtyvä henkilöstö säilyttää siirtymähetkellä palvelussuhteeseensa liittyvät oikeutensa ja velvollisuutensa sekä euromääräisen palkkansa. Jos viran tehtävät muuttuvat olennaisesti ja sen tilalle perustetaan uusi virka, voidaan uusi virka täyttää ilman haettavaksi julistamista.

Tämän lain täytäntöönpanon edellyttämiin toimenpiteisiin voidaan ryhtyä jo ennen lain voimaantuloa.

2.

Laki**sosiaalihuoltolain muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan 17 päivänä syyskuuta 1982 annetun sosiaalihuoltolain (710/1982) 3 §, sellaisena
 kuin se on laissa 93/1991, sekä
lisätään lakiin siitä lailla 736/1992 kumotun 55 §:n tilalle uusi 55 §; sekä lailla 813/2000
 kumotun 56 ja 57 §:n tilalle uusi 56 ja 57 § seuraavasti:

3 §

Sosiaalihuollon yleinen suunnittelu, ohjaus ja valvonta kuuluu sosiaali- ja terveysministeriölle.

Läänin alueella sosiaalihuollon suunnittelu, ohjaus ja valvonta kuuluvat lääninhallituksille.

Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirasto ohjaa sosiaali- ja terveysministeriön alaisena lääninhallitusten toimintaa niiden toimintaperiaatteiden, menettelytapojen ja ratkaisukäytäntöjen yhdenmukaistamiseksi sosiaalihuollon ohjauksessa ja valvonnassa. Lisäksi Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirasto ohjaa ja valvoo sosiaalihuoltoa erityisesti silloin, kun kysymyksessä ovat:

- 1) periaatteellisesti tärkeät tai laajakantoiset asiat;
- 2) useaa lääniä tai koko maata koskevat asiat;
- 3) asiat, jotka liittyvät Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirastossa käsiteltävään terveydenhuoltoon tai terveydenhuollon ammattihenkilöä koskevaan valvonta-asiaan; sekä
- 4) asiat, joita lääninhallitus on esteellinen käsittelemään.

Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontaviraston ja lääninhallitusten tarkemmasta työnsäädösten ohjauksessa ja valvonnassa voidaan tarvittaessa säätää valtioneuvoston asetuksella.

Valtakunnan hallintoviranomaisille tämän lain mukaan kuuluvien tehtävien hoitamisesta Ahvenanmaan maakunnassa säädetään valtioneuvoston asetuksella.

55 §

Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirasto ja lääninhallitus voivat tarkastaa kunnan ja kuntayhtymän tässä laissa tarkoitetun toiminnan sekä toiminnan järjestämisessä käytettävät toimintayksiköt ja toimitilat silloin, kun tarkastuksen tekemiseen on perusteltu syy. Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirasto voi lisäksi perustellusta syystä määrätä lääninhallituksen tekemään tarkastuksen. Tarkastus voidaan tehdä ennalta ilmoittamatta.

Tarkastaja on päästettävä kaikkiin toimipaikan tiloihin. Tarkastuksessa on salassapitosäännösten estämättä esitettävä kaikki tarkastajan pyytämät asiakirjat, jotka ovat välttämättömiä tarkastuksen toimittamiseksi. Lisäksi tarkastajalle on salassapitosäännösten estämättä annettava maksutta hänen pyytämänsä jäljennökset tarkastuksen toimittamiseksi välttämättömistä asiakirjoista. Tarkastajalla on myös oikeus ottaa valokuvia tarkastuksen aikana. Tarkastajan apuna voi olla tarkastuksen toteuttamiseksi tarpeellisia asiantuntijoita.

Poliisin on tarvittaessa annettava Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirastolle ja lääninhallitukselle virka-apua tarkastuksen suorittamiseksi.

Tarkastuksesta on pidettävä pöytäkirjaa.

Tarkastuksessa erityisesti huomioon otettavista asioista ja tarkastusmenettelyn tarkemmasta sisällöstä sekä tarkastuksessa pidettävästä pöytäkirjasta ja sen säilyttämisestä ja säilyttämisaikasta voidaan tarvittaessa säätää valtioneuvoston asetuksella.

56 §

Jos sosiaalihuollon järjestämisessä tai toteuttamisessa havaitaan asiakasturvallisuutta vaarantavia puutteita tai muita epäkohtia taikka toiminta on muutoin tämän lain vastaista, Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirasto tai lääninhallitus voi antaa määräyksen puutteiden korjaamisesta tai epäkohtien poistamisesta. Määräystä annettaessa on asetettava määräaika, jonka kuluessa tarpeelliset toimenpiteet on suoritettava. Jos asiakasturvallisuus sitä edellyttää, toiminta voidaan määrätä välittömästi keskeytettäväksi taikka toimintayksikön, sen osan tai laitteen käyttö kieltää välittömästi.

Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirasto tai lääninhallitus voi velvoittaa kunnan tai kuntayhtymän noudattamaan 1 momentissa tarkoitettua määräystä sakon uhalla tai uhalla, että toiminta keskeytetään, taikka että toimintayksikön, sen osan tai laitteen käyttö kielletään.

Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontaviraston ja lääninhallituksen päätöstä toiminnan keskeyttämisestä taikka toimintayksikön, sen osan tai laitteen käytön kieltämisestä on noudatettava muutoksenhausta huolimatta, jollei muutoksenhakuviranomainen toisin määrää.

Mitä tässä pykälässä säädetään, ei koske lääkelaisia (395/1987) eikä terveydenhuollon laitteista ja tarvikkeista annetussa laissa (1505/1994) tarkoitettua toimintaa, jonka valvonnasta vastaa Lääkelaitos. Jos Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirasto tai

lääninhallitus on valvonnassaan havainnut lääkehuoltoa taikka terveydenhuollon laitteita tai tarvikkeita koskevia puutteita tai muita epäkohtia, niistä on ilmoitettava Lääkelaitokselle.

57 §

Jos sosiaalihuollon ohjauksen ja valvonnan yhteydessä todetaan, että kunta tai kuntayhtymä on tämän lain mukaista toimintaa järjestäessään tai toteuttaessaan menetellyt virheellisesti tai jättänyt velvollisuutensa täyttämättä, Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirasto ja lääninhallitus voivat antaa kunnalle tai kuntayhtymälle taikka virheellisestä toiminnasta vastuussa olevalle virkamiehelle huomautuksen vastaisen toiminnan varalle.

Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirasto ja lääninhallitus voivat, jos asia ei anna aiheutta huomautukseen tai muihin toimenpiteisiin, kiinnittää valvottavan huomiota toiminnan asianmukaiseen järjestämiseen ja hyvän hallintotavan noudattamiseen.

Tässä pykälässä tarkoitettuun Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontaviraston tai lääninhallituksen antamaan huomautukseen ja huomion kiinnittämiseen ei saa hakea muutosta valittamalla.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Ennen lain voimaantuloa voidaan ryhtyä lain täytäntöönpanon edellyttämiin toimenpiteisiin.

3.

Laki**yksityisten sosiaalipalvelujen valvonnasta annetun lain muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan yksityisten sosiaalipalvelujen valvonnasta 9 päivänä elokuuta 1996 annetun lain (603/1996) 7, 7 a, 7 b, 8, 11—13, 16 ja 17 §, sellaisina kuin niistä ovat 7, 7 a, 7 b ja 11 § laissa 691/2005, seuraavasti:

7 §

Yksityisten palvelujen antajien rekisteri

Sosiaali- ja terveystalalan lupa- ja valvontavirasto ja lääninhallitukset pitävät yhdessä valtakunnallista tietojärjestelmää (*yksityisten palvelujen antajien rekisteri*) tässä laissa tarkoitettujen lupa- ja ilmoitusasioiden käsittelyä sekä toiminnan valvontaa ja tilastointia varten. Tietojärjestelmään kuuluvat erillisinä osina rekisteri yksityisistä sosiaalipalvelujen tuottajista sekä, siten kuin yksityisestä terveydenhuollosta annetussa laissa (152/1990) säädetään, rekisteri terveydenhuollon yksityisistä palvelujen tuottajista ja terveydenhuollon itsenäisistä ammatinharjoittajista. Tietojärjestelmän toimivuudesta vastaa Sosiaali- ja terveystalalan lupa- ja valvontavirasto.

Lääninhallitukset tallettavat yksityisten palvelujen antajien rekisteriin 5 §:n 3 momentissa ja 6 §:n 2 momentissa tarkoitettut tiedot sekä:

- 1) tiedot toiminnan muutoksista;
- 2) tiedot tämän lain ja sen nojalla annettujen säännösten, määräysten ja kieltojen rikkomisesta ja valvontaviranomaisen määräämistä seuraamuksista, tiedot valvontaviranomaisen suorittamista tarkastuksista ja niiden tuloksista sekä muut valvonnassa tarvittavat tiedot;
- 3) muut lupa- ja ilmoitusasioiden käsittelyä ja tilastointia varten tarpeelliset tiedot, jotka eivät sisällä henkilötietolain (523/1999) 11 §:ssä tarkoitettuja tietoja.

Kunnan on ilmoitettava lääninhallitukselle tiedot rekisterinpitäjä varten.

Vastuullisena rekisterinpitäjänä toimii So-

siaali- ja terveystalalan lupa- ja valvontavirasto. Sosiaali- ja terveystalalan lupa- ja valvontavirasto ja lääninhallitukset saavat käyttää rekisterien tietoja tehtäviensä edellyttämässä laajuudessa. Lääninhallitus vastaa rekisteriin tallettamistaan tiedoista ja toimivaltaansa kuuluvien luovutusten lainmukaisuudesta. Henkilötietojen käsittelyyn sovelletaan tässä laissa säädetyn lisäksi, mitä henkilötietolaisa säädetään. Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä 2 momentin perusteella rekisteriin talletettavista tiedoista.

Sosiaalipalvelujen tuottajana toimivaa henkilöä, sosiaalipalvelujen vastuuhenkilöä sekä rekisterinpidosta vastaavaa henkilöä koskevat tiedot poistetaan rekisteristä viiden vuoden kuluttua siitä, kun rekisteriin merkitty on lopettanut toimintansa sosiaalipalvelujen tuottajana tai vastuuhenkilönä.

7 a §

Tietojen luovuttaminen yksityisten palvelujen antajien rekisteristä ja niiden julkisuus

Salassapitosäännösten ja muiden tietojen käyttöä koskevien säännösten estämättä Sosiaali- ja terveystalalan lupa- ja valvontavirasto ja lääninhallitukset saavat luovuttaa yksityisten palvelujen antajien rekisteristä teknisen käyttöyhteyden avulla sen lisäksi, mitä muualla lainsäädännössä säädetään:

- 1) Kansaneläkelaitokselle sairausvakuutus-, eläke- ja vammaisuuksia myönnettäessä tarvittavat tiedot yksityisistä sosiaalihuollon palvelujen tuottajista; sekä

2) Sosiaali- ja terveysalan tutkimus- ja kehittämiskeskukseen tilastointia varten tarvittavat tiedot 5 ja 6 §:n mukaisista palvelujen tuottajista sekä 10 §:n tarkoittamista toimintakertomuksista.

Ennen teknisen käyttöyhteyden avaamista tietoja pyytävän viranomaisen on esitettävä selvitys siitä, että tietojen suojaamisesta huolehditaan asianmukaisesti.

Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirasto voi lisäksi julkistaa ja luovuttaa julkisen tietoverkon välityksellä yksityisten palvelujen antajien rekisteristä yksityisten sosiaalipalvelujen antajan nimen tai toiminimen, palvelualan sekä kaikkien toimintayksiköiden ja toimipisteiden osoitteet ja yhteystiedot. Muista kuin itsenäisistä ammatinharjoittajista saa julkisessa tietoverkossa olla myös muita yritystoimintaa koskevia julkisia tietoja. Itsenäinen ammatinharjoittaja voi kuitenkin kieltää itseään koskevien osoitteiden ja yhteystietojen julkaisemisen.

Muuhun kuin julkisessa tietoverkossa tahtuvaan julkisten henkilötietojen luovutukseen sovelletaan, mitä viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain (621/1999) 16 §:n 3 momentissa säädetään. Palvelujen tuottajan ja itsenäisen ammatinharjoittajan ilmoitettua toiminnan lopettamisesta saa niitä koskevia tietoja julkaista ja luovuttaa julkisessa tietoverkossa enintään 12 kuukauden ajan siitä, kun lopettamisilmoitus saapui lääninhallitukseen.

7 b §

Maksut

Lupa sosiaalipalvelujen tuottamiseksi ja 6 §:ssä tarkoitettua toimintaa koskevan ilmoituksen rekisteröinti on maksullinen. Lisäksi 5 §:ssä tarkoitettun luvan saaneelta palvelujen tuottajalta voidaan periä vuosimaksu. Maksuista säädetään tarkemmin ministeriön asetuksella ottaen huomioon, mitä valtion maksuperustelaisissa (150/1992) ja sen nojalla maksuista säädetään. Läninhallitus voi antaa tarkempia määräyksiä maksujen suorittamisesta.

Läninhallitusten tulee suorittaa 1 momentin mukaisista vuosimaksuista Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirastolle osuus,

joka kattaa yksityisten palvelujen antajien rekisterin ylläpitämisestä aiheutuvat kustannukset. Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirastolle suoritettavasta osuudesta säädetään tarkemmin 1 momentissa tarkoitettulla ministeriön asetuksella.

8 §

Valvontaviranomaiset

Tähän lakiin perustuvan toiminnan yleinen ohjaus ja valvonta kuuluu sosiaali- ja terveysministeriölle.

Tässä laissa tarkoitettujen palvelujen valvonta kuuluu asianomaiselle lääninhallitukselle sekä sille kunnalle, jossa palveluja annetaan. Kunnassa valvontaviranomaisena toimii sosiaalihuollosta vastaava toimielin tai sen määräämä viranhaltija.

Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirasto ohjaa sosiaali- ja terveysministeriön alaisena lääninhallitusten toimintaa niiden toimintaperiaatteiden, menettelytapojen ja ratkaisukäytäntöjen yhdenmukaistamiseksi palvelujen valvonnassa. Lisäksi Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirasto ohjaa ja valvoo palveluja erityisesti silloin, kun kysymyksessä ovat:

1) periaatteellisesti tärkeät tai laajakantoiset asiat;

2) useaa lääniä tai koko maata koskevat asiat;

3) asiat, jotka liittyvät Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirastossa käsiteltävään terveydenhuoltoon tai terveydenhuollon ammattihenkilöä koskevaan valvonta-asiaan; sekä

4) asiat, joita lääninhallitus on esteellinen käsittelemään.

Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontaviraston ja lääninhallitusten tarkemmasta työnjaosta ohjauksessa ja valvonnassa voidaan tarvittaessa säätää valtioneuvoston asetuksella.

11 §

Tiedonsaantioikeus

Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirastolla, lääninhallituksilla ja kunnilla on oi-

keus salassapitosäännösten estämättä ja mak-
sutta saada tehtävänsä suorittamista varten
tarpeelliset tiedot ja selvitykset sosiaalipalve-
lujen tuottajilta.

12 §

Tarkastusoikeus

Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavi-
rasto ja lääninhallitus voivat tarkastaa palve-
lujen tuottajan tässä laissa tarkoitetun toi-
minnan sekä toiminnan järjestämisessä käy-
tettävät toimintayksiköt ja toimitilat silloin,
kun tarkastuksen tekemiseen on perusteltu
syy. Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvon-
tavirasto voi perustellusta syystä määrätä
lääninhallituksen tekemään tarkastuksen. So-
siaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirasto
tai lääninhallitus voi lisäksi pyytää kunnan
sosiaalihuollosta vastaavaa toimielintä perus-
tellusta syystä tarkastamaan toimintayksikön.
Tarkastus voidaan tehdä ennalta ilmoittamat-
ta.

Tarkastaja on päästettävä kaikkiin toimi-
paikan tiloihin. Tarkastuksessa on salassapi-
tosäännösten estämättä esitettävä kaikki tar-
kastajan pyytämät asiakirjat, jotka ovat vält-
tämättömiä tarkastuksen toimittamiseksi. Li-
säksi tarkastajalle on salassapitosäännösten
estämättä annettava maksutta hänen pyytä-
mänsä jäljennökset tarkastuksen toimittami-
seksi välttämättömistä asiakirjoista. Tarkasta-
jalla on myös oikeus ottaa valokuvia tarkas-
tuksen aikana. Tarkastajan apuna voi olla
tarkastuksen toteuttamiseksi tarpeellisia asi-
antuntijoita.

Tarkastuksesta on pidettävä pöytäkirjaa.

Kunnan toimielimen on heti ilmoitettava
tietoonsa tulleista puutteellisuuksista tai epä-
kohdista asianomaiselle lääninhallitukselle.

13 §

Virka-apu

Poliisi on velvollinen antamaan valvontavi-
ranomaiselle virka-apua 11 ja 12 §:ssä tarkoi-
tetun valvontatehtävän suorittamisessa sekä
16 §:ssä tarkoitetun keskeyttämisen ja käyt-
tökiellon täytäntöönpanemisessa.

16 §

Määräykset ja pakkokeinot

Jos yksityinen sosiaalipalvelujen tuottaja ei
ole täyttänyt ilmoitus- tai luvanhakuvelvolli-
suuttaan tai jos sosiaalipalvelujen järjestämi-
sessä tai toteuttamisessa havaitaan asiakas-
turvallisuutta vaarantavia puutteita tai muita
epäkohtia taikka toiminta on muutoin tämän
lain vastaista, Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja
valvontavirasto tai lääninhallitus voi antaa
määräyksen puutteiden korjaamisesta tai
epäkohtien poistamisesta. Määräystä annetta-
essa on asetettava määräaika, jonka kuluessa
tarpeelliset toimenpiteet on suoritettava. Jos
asiakasturvallisuus sitä edellyttää, toiminta
voidaan määrätä keskeytettäväksi taikka toi-
mintayksikön, sen osan tai laitteen käyttö
kieltää välittömästi.

Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavi-
rasto tai lääninhallitus voi velvoittaa asian-
omaisen palvelujen tuottajan noudattamaan
I momentissa tarkoitettua määräystä sakon
uhalla tai uhalla, että toiminta keskeytetään,
taikka että toimintayksikön, sen osan tai lait-
teen käyttö kielletään.

Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavi-
raston ja lääninhallituksen päätöstä toimin-
nan keskeyttämisestä taikka toimintayksikön,
sen osan tai laitteen käytön kieltämisestä on
noudatettava muutoksenhausta huolimatta,
jollei muutoksenhakuviranomainen toisin
määrää.

Mitä tässä pykälässä säädetään, ei koske
lääkelaiissa (395/1987) eikä terveydenhuollon
laitteista ja tarvikkeista annetussa laissa
(1505/1994) tarkoitettua toimintaa, jonka
valvonnasta vastaa Lääkelaitos. Jos Sosiaali-
ja terveysalan lupa- ja valvontavirasto tai
lääninhallitus on valvonnassaan havainnut
lääkehuoltoa taikka terveydenhuollon laittei-
ta tai tarvikkeita koskevia puutteita tai muita
epäkohtia, niistä on ilmoitettava Lääkelaitok-
selle.

17 §

Huomautus ja huomion kiinnittäminen

Jos yksityisten sosiaalipalvelujen ohjauk-
sen tai valvonnan yhteydessä todetaan, että

palvelujen tuottaja on tämän lain mukaista toimintaa järjestäessään tai toteuttaessaan menetellyt virheellisesti tai jättänyt velvollisuutensa täyttämättä, eikä asia anna aihetta muihin toimenpiteisiin, voi Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirasto tai lääninhallitus antaa palvelujen tuottajalle tai sen sosiaalipalvelujen vastuuhenkilölle huomautuksen vastaisen toiminnan varalle tai kiinnittää huomiota toiminnan asianmukaiseen järjestämiseen ja hyvän hallintotavan noudattamiseen.

Tässä pykälässä tarkoitettuun Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontaviraston tai lääninhallituksen antamaan huomautukseen ja huomion kiinnittämiseen ei saa hakea muutosta valittamalla.

—————
Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Ennen lain voimaantuloa voidaan ryhtyä lain täytäntöönpanon edellyttämiin toimenpiteisiin.

—————

4.

Laki**kehitysvammaisten erityishuollosta annetun lain muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan kehitysvammaisten erityishuollosta 23 päivänä kesäkuuta 1977 annetun lain (519/1977) 3 §, sellaisena kuin se on laeissa 96/1991, 1369/1996 ja 414/2001, sekä *lisätään* lakiin siitä lailla 26/1984 kumotun 75 §:n tilalle uusi 75 § ja lailla 702/1982 kumotun 76 ja 77 §:n tilalle uusi 76 ja 77 § seuraavasti:

3 §

Erytyshuollon yleinen suunnittelu, ohjaus ja valvonta kuuluu sosiaali- ja terveysministeriölle.

Läänin alueella erityishuollon suunnittelu, ohjaus ja valvonta kuuluu lääninhallitukselle. Jos erityishuoltopiiri sijaitsee kahden tai useamman läänin alueella, lääninhallitusten tulee toimia keskenään yhteistyössä.

Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirasto ohjaa sosiaali- ja terveysministeriön alaisena lääninhallitusten toimintaa niiden toimintaperiaatteiden, menettelytapojen ja ratkaisukäytäntöjen yhdenmukaistamiseksi erityishuollon ohjauksessa ja valvonnassa. Lisäksi Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirasto ohjaa ja valvoo erityishuoltoa erityisesti silloin, kun kysymyksessä ovat:

1) periaatteellisesti tärkeät tai laajakantoiset asiat;

2) useaa lääniä tai koko maata koskevat asiat;

3) asiat, jotka liittyvät Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirastossa käsiteltävään terveydenhuoltoon tai terveydenhuollon ammattihenkilöä koskevaan valvonta-asiaan; sekä

4) asiat, joita lääninhallitus on esteellinen käsittelemään.

Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontaviraston ja lääninhallitusten tarkemmasta työnsäädännöstä ohjauksessa ja valvonnassa voidaan tarvittaessa säätää valtioneuvoston asetuksella.

Kehitysvammaisten erityishuollon asian- tuntijavirastona toimii sosiaali- ja terveysalan tutkimus- ja kehittämiskeskus, josta sääde-

tään sosiaali- ja terveysalan tutkimus- ja kehittämiskeskuksesta annetussa laissa (1073/1992).

75 §

Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirasto ja lääninhallitus voivat tarkastaa kunnan ja kuntayhtymän tässä laissa tarkoitetun toiminnan sekä toiminnan järjestämisessä käytettävät toimintayksiköt ja toimitilat silloin, kun tarkastuksen tekemiseen on perusteltu syy. Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirasto voi lisäksi perustellusta syystä määrätä lääninhallituksen tekemään tarkastuksen. Tarkastus voidaan tehdä ennalta ilmoittamatta.

Tarkastaja on päästettävä kaikkiin toimipaikan tiloihin. Tarkastuksessa on salassapitosäännösten estämättä esitettävä kaikki tarkastajan pyytämät asiakirjat, jotka ovat välttämättömiä tarkastuksen toimittamiseksi. Lisäksi tarkastajalle on salassapitosäännösten estämättä annettava maksutta hänen pyytämänsä jäljennökset tarkastuksen toimittamiseksi välttämättömistä asiakirjoista. Tarkastajalla on myös oikeus ottaa valokuvia tarkastuksen aikana. Tarkastajan apuna voi olla tarkastuksen toteuttamiseksi tarpeellisia asiantuntijoita.

Poliisin on tarvittaessa annettava Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirastolle ja lääninhallitukselle virka-apua tarkastuksen suorittamiseksi.

Tarkastuksesta on pidettävä pöytäkirjaa.

Tarkastuksessa erityisesti huomioon otettavista asioista ja tarkastusmenettelyn tarkemmasta sisällöstä sekä tarkastuksessa pidettä-

västä pöytäkirjasta ja sen säilyttämisestä ja säilyttämisajasta voidaan tarvittaessa säätää valtioneuvoston asetuksella.

76 §

Jos kehitysvammaisten erityishuollon järjestämisessä tai toteuttamisessa havaitaan asiakasturvallisuutta vaarantavia puutteita tai muita epäkohtia taikka toiminta on muutoin tämän lain vastaista, Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirasto tai lääninhallitus voi antaa määräyksen puutteiden korjaamisesta tai epäkohtien poistamisesta. Määräystä annettaessa on asetettava määräaika, jonka kuluessa tarpeelliset toimenpiteet on suoritettava. Jos asiakasturvallisuus sitä edellyttää, toiminta voidaan määrätä välittömästi keskeytettäväksi taikka toimintayksikön, sen osan tai laitteen käyttö kieltää välittömästi.

Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirasto tai lääninhallitus voi velvoittaa kunnan tai kuntayhtymän noudattamaan 1 momentissa tarkoitettua määräystä sakon uhalla tai uhalla, että toiminta keskeytetään, taikka että toimintayksikön, sen osan tai laitteen käyttö kielletään.

Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontaviraston ja lääninhallituksen päätöstä toiminnan keskeyttämisestä taikka toimintayksikön, sen osan tai laitteen käytön kieltämisestä on noudatettava muutoksenhausta huolimatta, jollei muutoksenhakuviranomainen toisin määrää.

Mitä tässä pykälässä säädetään, ei koske lääkelaisissa (395/1987) eikä terveydenhuollon laitteista ja tarvikkeista annetussa laissa (1505/1994) tarkoitettua toimintaa, jonka

valvonnasta vastaa Lääkelaitos. Jos Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirasto tai lääninhallitus on valvonnassaan havainnut lääkehuoltoa taikka terveydenhuollon laitteita tai tarvikkeita koskevia puutteita tai muita epäkohtia, niistä on ilmoitettava Lääkelaitokselle.

77 §

Jos kehitysvammaisten erityishuollon ohjauksen ja valvonnan yhteydessä todetaan, että kunta tai kuntayhtymä on tämän lain mukaista toimintaa järjestäessään tai toteuttaessaan menetellyt virheellisesti tai jättänyt velvollisuutensa täyttämättä, Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirasto ja lääninhallitus voivat antaa kunnalle tai kuntayhtymälle taikka virheellisestä toiminnasta vastuussa olevalle virkamiehelle huomautuksen vastaisen toiminnan varalle.

Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirasto ja lääninhallitus voivat, jos asia ei anna aiheutta huomautukseen tai muihin toimenpiteisiin, kiinnittää valvottavan huomiota toiminnan asianmukaiseen järjestämiseen ja hyvän hallintotavan noudattamiseen.

Tässä pykälässä tarkoitettuun Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontaviraston tai lääninhallituksen antamaan huomautukseen ja huomion kiinnittämiseen ei saa hakea muutosta valittamalla.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Ennen lain voimaantuloa voidaan ryhtyä lain täytäntöönpanon edellyttämiin toimenpiteisiin.

Helsingissä 15 päivänä syyskuuta 2008

Tasavallan Presidentti

TARJA HALONEN

Peruspalveluministeri *Paula Risikko*

2.

Laki**sosiaalihuoltolain muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan 17 päivänä syyskuuta 1982 annetun sosiaalihuoltolain (710/1982) 3 §, sellaisena
kuin se on laissa 93/1991, sekä

lisätään lakiin siitä lailla 736/1992 kumotun 55 §:n tilalle uusi 55 §; sekä lailla 813/2000
kumotun 56 ja 57 §:n tilalle uusi 56 ja 57 § seuraavasti:

Voimassa oleva laki

3 §

Sosiaalihuollon yleinen suunnittelu, ohjaus ja valvonta kuuluu sosiaali- ja terveysministeriölle.

Läänin alueella sosiaalihuollon suunnittelu, ohjaus ja valvonta kuuluvat lääninhallitukselle.

Ehdotus

3 §

Sosiaalihuollon yleinen suunnittelu, ohjaus ja valvonta kuuluu sosiaali- ja terveysministeriölle.

Läänin alueella sosiaalihuollon suunnittelu, ohjaus ja valvonta kuuluvat lääninhallituksille.

Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirasto ohjaa sosiaali- ja terveysministeriön alaisena lääninhallitusten toimintaa niiden toimintaperiaatteiden, menettelytapojen ja ratkaisukäytäntöjen yhdenmukaisemiseksi sosiaalihuollon ohjauksessa ja valvonnassa. Lisäksi Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirasto ohjaa ja valvoo sosiaalihuoltoa erityisesti silloin, kun kysymyksessä ovat:

1) periaatteellisesti tärkeät tai laajakantoiset asiat;

2) useaa lääniä tai koko maata koskevat asiat;

3) asiat, jotka liittyvät Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirastossa käsiteltävään terveydenhuoltoon tai terveydenhuollon ammattihenkilöä koskevaan valvontasiaan; sekä

4) asiat, joita lääninhallitus on esteellinen käsittelemään.

Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontaviraston ja lääninhallitusten tarkemmasta työnjaosta ohjauksessa ja valvonnassa voi-

Valtakunnan hallintoviranomaisille tämän lain mukaan kuuluvien tehtävien hoitamisesta Ahvenanmaan maakunnassa säädetään asetuksella.

daan tarvittaessa säätää valtioneuvoston asetuksella.

Valtakunnan hallintoviranomaisille tämän lain mukaan kuuluvien tehtävien hoitamisesta Ahvenanmaan maakunnassa säädetään valtioneuvoston asetuksella.

55 §

Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirasto ja lääninhallitus voivat tarkastaa kunnan ja kuntayhtymän tässä laissa tarkoitettua toiminnan sekä toiminnan järjestämisessä käytettävät toimintayksiköt ja toimitilat silloin, kun tarkastuksen tekemiseen on perusteltu syy. Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirasto voi lisäksi perustelusta syystä määrätä lääninhallituksen tekemään tarkastuksen. Tarkastus voidaan tehdä ennalta ilmoittamatta.

Tarkastaja on päästettävä kaikkiin toimipaikan tiloihin. Tarkastuksessa on salassapitosäännösten estämättä esitettävä kaikki tarkastajan pyytämät asiakirjat, jotka ovat välttämättömiä tarkastuksen toimittamiseksi. Lisäksi tarkastajalle on salassapitosäännösten estämättä annettava maksutta hänen pyytämänsä jäljennökset tarkastuksen toimittamiseksi välttämättömistä asiakirjoista. Tarkastajalla on myös oikeus ottaa valokuvia tarkastuksen aikana. Tarkastajan apuna voi olla tarkastuksen toteuttamiseksi tarpeellisia asiantuntijoita.

Poliisin on tarvittaessa annettava Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirastolle ja lääninhallitukselle virka-apua tarkastuksen suorittamiseksi.

Tarkastuksesta on pidettävä pöytäkirjaa.

Tarkastuksessa erityisesti huomioon otettavista asioista ja tarkastusmenettelyn tarkemmasta sisällöstä sekä tarkastuksessa pidettävästä pöytäkirjasta ja sen säilyttämisestä ja säilyttämisaikasta voidaan tarvittaessa säätää valtioneuvoston asetuksella.

56 §

Jos sosiaalihuollon järjestämisessä tai toteuttamisessa havaitaan asiakasturvallisuutta vaarantavia puutteita tai muita epäkohtia taikka toiminta on muutoin tämän lain vastaista, Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirasto tai lääninhallitus voi antaa määräyksen puutteiden korjaamisesta

tai epäkohtien poistamisesta. Määräystä annettaessa on asetettava määräaika, jonka kuluessa tarpeelliset toimenpiteet on suoritettava. Jos asiakasturvallisuus sitä edellyttää, toiminta voidaan määrätä välittömästi keskeytettäväksi taikka toimintayksikön, sen osan tai laitteen käyttö kieltää välittömästi.

Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirasto tai lääninhallitus voi velvoittaa kunnan tai kuntayhtymän noudattamaan 1 momentissa tarkoitettua määräystä sakon uhalla tai uhalla, että toiminta keskeytetään, taikka että toimintayksikön, sen osan tai laitteen käyttö kielletään.

Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontaviraston ja lääninhallituksen päätöstä toiminnan keskeyttämisestä taikka toimintayksikön, sen osan tai laitteen käytön kieltämisestä on noudatettava muutoksenhausta huolimatta, jollei muutoksenhakuviranomainen toisin määrää.

Mitä tässä pykälässä säädetään, ei koske lääkelaisissa (395/1987) eikä terveydenhuollon laitteista ja tarvikkeista annetussa laissa (1505/1994) tarkoitettua toimintaa, jonka valvonnasta vastaa Lääkelaitos. Jos Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirasto tai lääninhallitus on valvonnassaan havainnut lääkehuoltoa taikka terveydenhuollon laitteita tai tarvikkeita koskevia puutteita tai muita epäkohtia, niistä on ilmoitettava Lääkelaitokselle.

57 §

Jos sosiaalihuollon ohjauksen ja valvonnan yhteydessä todetaan, että kunta tai kuntayhtymä on tämän lain mukaista toimintaa järjestäessään tai toteuttaessaan menetellyt virheellisesti tai jättänyt velvollisuutensa täyttämättä, Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirasto ja lääninhallitus voivat antaa kunnalle tai kuntayhtymälle taikka virheellisestä toiminnasta vastuussa olevalle virkamiehelle huomautuksen vastaisen toiminnan varalle.

Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirasto ja lääninhallitus voivat, jos asia ei anna aihetta huomautukseen tai muihin toimenpiteisiin, kiinnittää valvottavan huomiota toiminnan asianmukaiseen järjestämiseen ja hyvän hallintotavan noudattami-

seen.

Tässä pykälässä tarkoitettuun Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontaviraston tai lääninhallituksen antamaan huomautukseen ja huomion kiinnittämiseen ei saa hakea muutosta valittamalla.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuu-
ta 20 .

Ennen lain voimaantuloa voidaan ryhtyä
lain täytäntöönpanon edellyttämiin toimen-
piteisiin.

3.

Laki**yksityisten sosiaalipalvelujen valvonnasta annetun lain muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan yksityisten sosiaalipalvelujen valvonnasta 9 päivänä elokuuta 1996 annetun lain (603/1996) 7, 7 a, 7 b, 8, 11—13, 16 ja 17 §, sellaisina kuin niistä ovat 7, 7 a, 7 b ja 11 § laissa 691/2005, seuraavasti:

Voimassa oleva laki

7 §

Yksityisten palvelujen antajien rekisteri

Terveystieteiden tutkimuskeskus ja lääninhallitukset pitävät yhdessä valtakunnallista tietojärjestelmää (*yksityisten palvelujen antajien rekisteri*) tässä laissa tarkoitettujen lupa- ja ilmoitusasioiden käsittelyä sekä toiminnan valvontaa ja tilastointia varten. Tietojärjestelmään kuuluvat erillisinä osina rekisteri yksityisistä sosiaalipalvelujen tuottajista sekä, siten kuin yksityisestä terveydenhuollosta annetussa laissa (152/1990) säädetään, rekisteri terveydenhuollon yksityisistä palvelujen tuottajista ja terveydenhuollon itsenäisistä ammattiharjoittajista. Tietojärjestelmän toimivuudesta vastaa Terveystieteiden tutkimuskeskus.

Lääninhallitukset tallettavat yksityisten palvelujen antajien rekisteriin 5 §:n 3 momentissa ja 6 §:n 2 momentissa tarkoitetut tiedot sekä:

- 1) tiedot toiminnan muutoksista;
- 2) tiedot tämän lain ja sen nojalla annettujen säännösten, määräysten ja kieltojen rikkomisesta ja valvontaviranomaisen määräämistä seuraamuksista, tiedot valvontaviranomaisen suorittamista tarkastuksista ja niiden tuloksista sekä muut valvonnassa tarvittavat tiedot;
- 3) muut lupa- ja ilmoitusasioiden käsittelyä ja tilastointia varten tarpeelliset tiedot, jotka eivät sisällä henkilötietolain

Ehdotus

7 §

Yksityisten palvelujen antajien rekisteri

Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirasto ja lääninhallitukset pitävät yhdessä valtakunnallista tietojärjestelmää (*yksityisten palvelujen antajien rekisteri*) tässä laissa tarkoitettujen lupa- ja ilmoitusasioiden käsittelyä sekä toiminnan valvontaa ja tilastointia varten. Tietojärjestelmään kuuluvat erillisinä osina rekisteri yksityisistä sosiaalipalvelujen tuottajista sekä, siten kuin yksityisestä terveydenhuollosta annetussa laissa (152/1990) säädetään, rekisteri terveydenhuollon yksityisistä palvelujen tuottajista ja terveydenhuollon itsenäisistä ammattiharjoittajista. Tietojärjestelmän toimivuudesta vastaa *Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirasto*.

Lääninhallitukset tallettavat yksityisten palvelujen antajien rekisteriin 5 §:n 3 momentissa ja 6 §:n 2 momentissa tarkoitetut tiedot sekä:

- 1) tiedot toiminnan muutoksista;
- 2) tiedot tämän lain ja sen nojalla annettujen säännösten, määräysten ja kieltojen rikkomisesta ja valvontaviranomaisen määräämistä seuraamuksista, tiedot valvontaviranomaisen suorittamista tarkastuksista ja niiden tuloksista sekä muut valvonnassa tarvittavat tiedot;
- 3) muut lupa- ja ilmoitusasioiden käsittelyä ja tilastointia varten tarpeelliset tiedot, jotka eivät sisällä henkilötietolain

Voimassa oleva laki

Ehdotus

(523/1999) 11 §:ssä tarkoitettuja tietoja.

Kunnan on ilmoitettava lääninhallitukselle tiedot rekisterinpitoa varten.

Vastuullisena rekisterinpitäjänä toimii Terveystieteiden tutkimuskeskus. Terveystieteiden tutkimuskeskus ja lääninhallitukset saavat käyttää rekisterien tietoja tehtäviensä edellyttämässä laajuudessa. Lääninhallitus vastaa rekisteriin tallettamistaan tiedoista ja toimivaltaansa kuuluvien luovutusten lainmukaisuudesta. Henkilötietojen käsittelyyn sovelletaan tässä laissa säädetyn lisäksi, mitä henkilötietolaissa säädetään. Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä 2 momentin perusteella rekisteriin tallettavista tiedoista.

Sosiaalipalvelujen tuottajana toimivaa henkilöä, sosiaalipalvelujen vastuuhenkilöä sekä rekisterinpidosta vastaavaa henkilöä koskevat tiedot poistetaan rekisteristä viiden vuoden kuluttua siitä, kun rekisteriin merkitty on lopettanut toimintansa sosiaalipalvelujen tuottajana tai vastuuhenkilönä.

7 a §

Tietojen luovuttaminen yksityisten palvelujen antajien rekisteristä ja niiden julkisuus

Salassapitosäännösten ja muiden tietojen käyttöä koskevien säännösten estämättä Terveystieteiden tutkimuskeskus ja lääninhallitukset saavat luovuttaa yksityisten palvelujen antajien rekisteristä teknisen käyttöyhteyden avulla sen lisäksi, mitä muualla lainsäädännössä säädetään:

1) Kansaneläkelaitokselle sairausvakuutus-, eläke- ja vammaisuuksia myönnettäessä tarvittavat tiedot yksityisistä sosiaalihuollon palvelujen tuottajista; sekä

2) Sosiaali- ja terveysalan tutkimus- ja kehittämiskeskuskeskukselle tilastointia varten tarvittavat tiedot 5 ja 6 §:n mukaisista palvelujen tuottajista sekä 10 §:n tarkoittamista toimintakertomuksista.

Ennen teknisen käyttöyhteyden avaamista tietoja pyytävän viranomaisen on esitettävä selvitys siitä, että tietojen suojaamisesta huolehditaan asianmukaisesti.

Terveystieteiden tutkimuskeskus voi

(523/1999) 11 §:ssä tarkoitettuja tietoja.

Kunnan on ilmoitettava lääninhallitukselle tiedot rekisterinpitoa varten.

Vastuullisena rekisterinpitäjänä toimii Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirasto. Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirasto ja lääninhallitukset saavat käyttää rekisterien tietoja tehtäviensä edellyttämässä laajuudessa. Lääninhallitus vastaa rekisteriin tallettamistaan tiedoista ja toimivaltaansa kuuluvien luovutusten lainmukaisuudesta. Henkilötietojen käsittelyyn sovelletaan tässä laissa säädetyn lisäksi, mitä henkilötietolaissa säädetään. Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä 2 momentin perusteella rekisteriin tallettavista tiedoista.

Sosiaalipalvelujen tuottajana toimivaa henkilöä, sosiaalipalvelujen vastuuhenkilöä sekä rekisterinpidosta vastaavaa henkilöä koskevat tiedot poistetaan rekisteristä viiden vuoden kuluttua siitä, kun rekisteriin merkitty on lopettanut toimintansa sosiaalipalvelujen tuottajana tai vastuuhenkilönä.

7 a §

Tietojen luovuttaminen yksityisten palvelujen antajien rekisteristä ja niiden julkisuus

Salassapitosäännösten ja muiden tietojen käyttöä koskevien säännösten estämättä Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirasto ja lääninhallitukset saavat luovuttaa yksityisten palvelujen antajien rekisteristä teknisen käyttöyhteyden avulla sen lisäksi, mitä muualla lainsäädännössä säädetään:

1) Kansaneläkelaitokselle sairausvakuutus-, eläke- ja vammaisuuksia myönnettäessä tarvittavat tiedot yksityisistä sosiaalihuollon palvelujen tuottajista; sekä

2) Sosiaali- ja terveysalan tutkimus- ja kehittämiskeskuskeskukselle tilastointia varten tarvittavat tiedot 5 ja 6 §:n mukaisista palvelujen tuottajista sekä 10 §:n tarkoittamista toimintakertomuksista.

Ennen teknisen käyttöyhteyden avaamista tietoja pyytävän viranomaisen on esitettävä selvitys siitä, että tietojen suojaamisesta huolehditaan asianmukaisesti.

Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvon-

lisäksi julkistaa ja luovuttaa julkisen tietoverkon välityksellä yksityisten palvelujen antajien rekisteristä yksityisten sosiaalipalvelujen antajan nimen tai toiminimen, palvelualan sekä kaikkien toimintayksiköiden ja toimipisteiden osoitteet ja yhteystiedot. Muista kuin itsenäisistä ammatinharjoittajista saa julkisessa tietoverkossa olla myös muita yritystoimintaa koskevia julkisia tietoja. Itsenäinen ammatinharjoittaja voi kuitenkin kieltää itseään koskevien osoitteiden ja yhteystietojen julkaisemisen.

Muuhun kuin julkisessa tietoverkossa tapahtuvaan julkisten henkilötietojen luovutukseen sovelletaan, mitä viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain (621/1999) 16 §:n 3 momentissa säädetään. Palvelujen tuottajan ja itsenäisen ammatinharjoittajan ilmoitettua toiminnan lopettamisesta saa niitä koskevia tietoja julkaista ja luovuttaa julkisessa tietoverkossa enintään 12 kuukauden ajan siitä, kun lopettamisilmoitus saapui lääninhallitukseen.

7 b §

Maksut

Lupa sosiaalipalvelujen tuottamiseksi ja 6 §:ssä tarkoitettua toimintaa koskevan ilmoituksen rekisteröinti on maksullinen. Lisäksi 5 §:ssä tarkoitettua luvan saaneelta palvelujen tuottajalta voidaan periä vuosimaksu. Maksuista säädetään tarkemmin *sisäasiainministeriön* asetuksella ottaen huomioon, mitä valtion maksuperustelaissa (150/1992) ja sen nojalla maksuista säädetään. Lääninhallitus voi antaa tarkempia määräyksiä maksujen suorittamisesta.

Lääninhallitusten tulee suorittaa 1 momentin mukaisista vuosimaksuista Terveystieteiden tutkimuskeskukselle osuus, joka kattaa yksityisten palvelujen antajien rekisterin ylläpitämisestä aiheutuvat kustannukset. Terveystieteiden tutkimuskeskukselle suoritettavasta osuudesta säädetään tarkemmin 1 momentissa tarkoitettulla *sisäasiainministeriön* asetuksella.

tavirasto voi lisäksi julkistaa ja luovuttaa julkisen tietoverkon välityksellä yksityisten palvelujen antajien rekisteristä yksityisten sosiaalipalvelujen antajan nimen tai toiminimen, palvelualan sekä kaikkien toimintayksiköiden ja toimipisteiden osoitteet ja yhteystiedot. Muista kuin itsenäisistä ammatinharjoittajista saa julkisessa tietoverkossa olla myös muita yritystoimintaa koskevia julkisia tietoja. Itsenäinen ammatinharjoittaja voi kuitenkin kieltää itseään koskevien osoitteiden ja yhteystietojen julkaisemisen.

Muuhun kuin julkisessa tietoverkossa tapahtuvaan julkisten henkilötietojen luovutukseen sovelletaan, mitä viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain (621/1999) 16 §:n 3 momentissa säädetään. Palvelujen tuottajan ja itsenäisen ammatinharjoittajan ilmoitettua toiminnan lopettamisesta saa niitä koskevia tietoja julkaista ja luovuttaa julkisessa tietoverkossa enintään 12 kuukauden ajan siitä, kun lopettamisilmoitus saapui lääninhallitukseen.

7 b §

Maksut

Lupa sosiaalipalvelujen tuottamiseksi ja 6 §:ssä tarkoitettua toimintaa koskevan ilmoituksen rekisteröinti on maksullinen. Lisäksi 5 §:ssä tarkoitettua luvan saaneelta palvelujen tuottajalta voidaan periä vuosimaksu. Maksuista säädetään tarkemmin ministeriön asetuksella ottaen huomioon, mitä valtion maksuperustelaissa (150/1992) ja sen nojalla maksuista säädetään. Lääninhallitus voi antaa tarkempia määräyksiä maksujen suorittamisesta.

Lääninhallitusten tulee suorittaa 1 momentin mukaisista vuosimaksuista *Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirastolle* osuus, joka kattaa yksityisten palvelujen antajien rekisterin ylläpitämisestä aiheutuvat kustannukset. *Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirastolle* suoritettavasta osuudesta säädetään tarkemmin 1 momentissa tarkoitettulla ministeriön asetuksella.

8 §

Valvontaviranomaiset

Tähän lakiin perustuvan toiminnan yleinen ohjaus ja valvonta kuuluu asianomaiselle ministeriölle.

Tässä laissa tarkoitettujen palvelujen valvonta kuuluu asianomaiselle lääninhallitukselle sekä sille kunnalle, jossa palveluja annetaan. Kunnassa valvontaviranomaisena toimii sosiaalihuollosta vastaava toimielin tai sen määräämä viranhaltija.

11 §

Tiedonsaantioikeus

Terveydenhuollon oikeusturvakeskuksella, lääninhallituksilla ja kunnilla on oikeus salassapitosäännösten estämättä ja maksutta saada tehtävänsä suorittamista varten tarpeelliset tiedot ja selvitykset sosiaalipalvelujen tuottajilta.

8 §

Valvontaviranomaiset

Tähän lakiin perustuvan toiminnan yleinen ohjaus ja valvonta kuuluu sosiaali- ja terveysministeriölle.

Tässä laissa tarkoitettujen palvelujen valvonta kuuluu asianomaiselle lääninhallitukselle sekä sille kunnalle, jossa palveluja annetaan. Kunnassa valvontaviranomaisena toimii sosiaalihuollosta vastaava toimielin tai sen määräämä viranhaltija.

*Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirasto ohjaa sosiaali- ja terveysministeriön alaisena lääninhallitusten toimintaa niiden toimintaperiaatteiden, menettelytapojen ja ratkaisukäytäntöjen yhdenmukais-
tamiseksi palvelujen valvonnassa. Lisäksi Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirasto ohjaa ja valvoo palveluja erityisesti silloin, kun kysymyksessä ovat:*

1) periaatteellisesti tärkeät tai laajakantoiset asiat;

2) useaa lääniä tai koko maata koskevat asiat;

3) asiat, jotka liittyvät Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirastossa käsiteltävään terveydenhuoltoon tai terveydenhuollon ammattihenkilöä koskevaan valvontasuoraan; sekä

4) asiat, joita lääninhallitus on esteellinen käsittelemään.

Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontaviraston ja lääninhallitusten tarkemmasta työnjaosta ohjauksessa ja valvonnassa voidaan tarvittaessa säätää valtioneuvoston asetuksella.

11 §

Tiedonsaantioikeus

Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirastolla, lääninhallituksilla ja kunnilla on oikeus salassapitosäännösten estämättä ja maksutta saada tehtävänsä suorittamista varten tarpeelliset tiedot ja selvitykset sosiaalipalvelujen tuottajilta.

12 §

Tarkastusoikeus

Valvontaviranomaisella on oikeus päästä palvelutoiminnan järjestämisessä käytettävään toimintayksikköön ja suorittaa siinä tarkastuksia.

Lääninhallitus voi pyytää kunnan sosiaalihuollosta vastaavaa toimielintä tarkastamaan toimintayksikön.

Kunnan toimielimen on heti ilmoitettava tietoonsa tulleista puutteellisuuksista tai epäkohdista asianomaiselle lääninhallitukselle.

13 §

Virka-apu

Poliisi on velvollinen antamaan valvontaviranomaiselle virka-apua 11 ja 12 §:ssä tarkoitettun valvontatehtävän suorittamisessa sekä 17 §:ssä tarkoitettun keskeyttämisen ja käyttökiellon täytäntöönpanemisessa.

12 §

Tarkastusoikeus

Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirasto ja lääninhallitus voivat tarkastaa palvelujen tuottajan tässä laissa tarkoitettun toiminnan sekä toiminnan järjestämisessä käytettävät toimintayksiköt ja toimitilat silloin, kun tarkastuksen tekemiseen on perusteltu syy. Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirasto voi perustellusta syystä määrätä lääninhallituksen tekemään tarkastuksen. Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirasto tai lääninhallitus voi lisäksi pyytää kunnan sosiaalihuollosta vastaavaa toimielintä perustellusta syystä tarkastamaan toimintayksikön. Tarkastus voidaan tehdä ennalta ilmoittamatta.

Tarkastaja on päästettävä kaikkiin toimipaikan tiloihin. Tarkastuksessa on salassapitosäännösten estämättä esitettävä kaikki tarkastajan pyytämät asiakirjat, jotka ovat välttämättömiä tarkastuksen toimittamiseksi. Lisäksi tarkastajalle on salassapitosäännösten estämättä annettava maksutta hänen pyytämänsä jäljennökset tarkastuksen toimittamiseksi välttämättömistä asiakirjoista. Tarkastajalla on myös oikeus ottaa valokuvia tarkastuksen aikana. Tarkastajan apuna voi olla tarkastuksen toteuttamiseksi tarpeellisia asiantuntijoita.

Tarkastuksesta on pidettävä pöytäkirjaa.

Kunnan toimielimen on heti ilmoitettava tietoonsa tulleista puutteellisuuksista tai epäkohdista asianomaiselle lääninhallitukselle.

13 §

Virka-apu

Poliisi on velvollinen antamaan valvontaviranomaiselle virka-apua 11 ja 12 §:ssä tarkoitettun valvontatehtävän suorittamisessa sekä 16 §:ssä tarkoitettun keskeyttämisen ja käyttökiellon täytäntöönpanemisessa.

16 §

Määräykset ja pakkokeinot

Jos yksityinen sosiaalipalvelujen tuottaja ei ole täyttänyt ilmoitus- tai luvanhakuvollisuuttaan tai jos tässä laissa tarkoitettujen sosiaalipalvelujen antamisessa havaitaan puutteellisuuksia tai epäkohtia, lääninhallituksen on annettava määräys ilmoitus- tai lupavelvollisuuden täyttämisestä tai puutteellisuuksien korjaamisesta taikka epäkohtien poistamisesta sekä samalla asetettava määräaika, jonka kuluessa tarpeelliset toimenpiteet on suoritettava.

Lääninhallituksella on oikeus velvoittaa asianomainen noudattamaan 1 momentissa tarkoitettua määräystä sakon uhalla tai uhallalla, että palvelutoiminta keskeytetään taikka että toimintayksikön tai sen osan käyttö kielletään.

16 §

Määräykset ja pakkokeinot

Jos yksityinen sosiaalipalvelujen tuottaja ei ole täyttänyt ilmoitus- tai luvanhakuvollisuuttaan tai jos sosiaalipalvelujen järjestämisessä tai toteuttamisessa havaitaan asiakasturvallisuutta vaarantavia puutteita tai muita epäkohtia taikka toiminta on muutoin tämän lain vastaista, *Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirasto* tai lääninhallitus voi antaa määräyksen puutteiden korjaamisesta tai epäkohtien poistamisesta. Määräystä annettaessa on asetettava määräaika, jonka kuluessa tarpeelliset toimenpiteet on suoritettava. *Jos asiakasturvallisuutta edellyttää, toiminta voidaan määrätä keskeytettäväksi taikka toimintayksikön, sen osan tai laitteen käyttö kieltää välittömästi.*

Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirasto tai lääninhallitus voi velvoittaa asianomaisen palvelujen tuottajan noudattamaan 1 momentissa tarkoitettua määräystä sakon uhalla tai uhallalla, että toiminta keskeytetään, taikka että toimintayksikön, sen osan tai laitteen käyttö kielletään.

Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontaviraston ja lääninhallituksen päätöstä toiminnan keskeyttämisestä taikka toimintayksikön, sen osan tai laitteen käytön kieltämisestä on noudatettava muutoksenhausta huolimatta, jollei muutoksenhakuviranomainen toisin määrää.

Mitä tässä pykälässä säädetään, ei koske lääkelaisissa (395/1987) eikä terveydenhuollon laitteista ja tarvikkeista annetussa laissa (1505/1994) tarkoitettua toimintaa, jonka valvonnasta vastaa Lääkelaitos. Jos Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirasto tai lääninhallitus on valvonnassaan havainnut lääkehuoltoa taikka terveydenhuollon laitteita tai tarvikkeita koskevia puutteita tai muita epäkohtia, niistä on ilmoitettava Lääkelaitokselle.

17 §

Keskeyttäminen ja kieltö

Jos toiminnan järjestämisessä on menetelty tämän lain tai sen nojalla annettujen säännösten tai määräysten vastaisesti, lääninhallituksella on oikeus keskeyttää toiminta kokonaan tai osittain taikka kieltää toimintayksikön tai sen osan käyttö, kunnes puutteellisuus on korjattu tai epäkohta poistettu.

17 §

Huomautus ja huomion kiinnittäminen

Jos yksityisten sosiaalipalvelujen ohjauksen tai valvonnan yhteydessä todetaan, että palvelujen tuottaja on tämän lain mukaista toimintaa järjestäessään tai toteuttaessaan menettelyt virheellisesti tai jättänyt velvollisuutensa täyttämättä, eikä asia anna aiheutta muihin toimenpiteisiin, voi Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirasto tai lääninhallitus antaa palvelujen tuottajalle tai sen sosiaalipalvelujen vastuuhenkilölle huomautuksen vastaisen toiminnan varalle tai kiinnittää huomiota toiminnan asianmukaiseen järjestämiseen ja hyvän hallintotavan noudattamiseen.

Tässä pykälässä tarkoitettuun Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontaviraston tai lääninhallituksen antamaan huomautukseen ja huomion kiinnittämiseen ei saa hakea muutosta valittamalla.

*Tämä laki tulee voimaan päivänä kuu-
ta 20 . Ennen lain voimaantuloa voidaan
ryhtyä lain täytäntöönpanon edellyttämiin
toimenpiteisiin.*

4.

Laki**kehitysvammaisten erityishuollosta annetun lain muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan kehitysvammaisten erityishuollosta 23 päivänä kesäkuuta 1977 annetun lain (519/1977) 3 §, sellaisena kuin se on laeissa 96/1991, 1369/1996 ja 414/2001, sekä *lisätään* lakiin siitä lailla 26/1984 kumotun 75 §:n tilalle uusi 75 § ja lailla 702/1982 kumotun 76 ja 77 §:n tilalle uusi 76 ja 77 § seuraavasti:

Voimassa oleva laki

3 §

Erityishuollon yleinen suunnittelu, ohjaus ja valvonta kuuluu sosiaali- ja terveysministeriölle.

(2 mom. kumottu lailla 1369/1996)

Läänin alueella erityishuollon suunnittelu, ohjaus ja valvonta kuuluu lääninhallitukselle. Jos erityishuoltopiiri sijaitsee kahden tai useamman läänin alueella, lääninhallitusten tulee toimia keskenään yhteistyössä.

Ehdotus

3 §

Erityishuollon yleinen suunnittelu, ohjaus ja valvonta kuuluu sosiaali- ja terveysministeriölle.

Läänin alueella erityishuollon suunnittelu, ohjaus ja valvonta kuuluu lääninhallitukselle. Jos erityishuoltopiiri sijaitsee kahden tai useamman läänin alueella, lääninhallitusten tulee toimia keskenään yhteistyössä.

*Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirasto ohjaa sosiaali- ja terveysministeriön alaisena lääninhallitusten toimintaa niiden toimintaperiaatteiden, menettelytapojen ja ratkaisukäytäntöjen yhdenmukais-
 tamiseksi erityishuollon ohjauksessa ja valvonnassa. Lisäksi Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirasto ohjaa ja valvoo erityishuoltoa erityisesti silloin, kun kysymyksessä ovat:*

1) periaatteellisesti tärkeät tai laajakantoiset asiat;

2) useaa lääniä tai koko maata koskevat asiat;

3) asiat, jotka liittyvät Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirastossa käsiteltävään terveydenhuoltoon tai terveydenhuollon ammattihenkilöä koskevaan valvontasiaan; sekä

4) asiat, joita lääninhallitus on esteellinen käsittelemään.

Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontaviraston ja lääninhallitusten tarkemmasta työnjaosta ohjauksessa ja valvonnassa voi-

Kehitysvammaisten erityishuollon asiantuntijavirastona toimii sosiaali- ja terveysalan tutkimus- ja kehittämiskeskus, josta säädetään sosiaali- ja terveysalan tutkimus- ja kehittämiskeskuksesta annetussa laissa (1073/1992).

daan tarvittaessa säätää valtioneuvoston asetuksella.

Kehitysvammaisten erityishuollon asiantuntijavirastona toimii sosiaali- ja terveysalan tutkimus- ja kehittämiskeskus, josta säädetään sosiaali- ja terveysalan tutkimus- ja kehittämiskeskuksesta annetussa laissa (1073/1992).

75 §

Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirasto ja lääninhallitus voivat tarkastaa kunnan ja kuntayhtymän tässä laissa tarkoitetun toiminnan sekä toiminnan järjestämisessä käytettävät toimintayksiköt ja toimitilat silloin, kun tarkastuksen tekemiseen on perusteltu syy. Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirasto voi lisäksi perustelusta syystä määrätä lääninhallituksen tekemään tarkastuksen. Tarkastus voidaan tehdä ennalta ilmoittamatta.

Tarkastaja on päästettävä kaikkiin toimipaikan tiloihin. Tarkastuksessa on salassapitosäännösten estämättä esitettävä kaikki tarkastajan pyytämät asiakirjat, jotka ovat välttämättömiä tarkastuksen toimittamiseksi. Lisäksi tarkastajalle on salassapitosäännösten estämättä annettava maksutta hänen pyytämänsä jäljennökset tarkastuksen toimittamiseksi välttämättömistä asiakirjoista. Tarkastajalla on myös oikeus ottaa valokuvia tarkastuksen aikana. Tarkastajan apuna voi olla tarkastuksen toteuttamiseksi tarpeellisia asiantuntijoita.

Poliisin on tarvittaessa annettava Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirastolle ja lääninhallitukselle virka-apua tarkastuksen suorittamiseksi.

Tarkastuksesta on pidettävä pöytäkirjaa.

Tarkastuksessa erityisesti huomioon otettavista asioista ja tarkastusmenettelyn tarkemmasta sisällöstä sekä tarkastuksessa pidettävästä pöytäkirjasta ja sen säilyttämisestä ja säilyttämisaikasta voidaan tarvittaessa säätää valtioneuvoston asetuksella.

76 §

Jos kehitysvammaisten erityishuollon järjestämisessä tai toteuttamisessa havaitaan asiakasturvallisuutta vaarantavia puutteita tai muita epäkohtia taikka toiminta on muutoin tämän lain vastaista, Sosiaali- ja terve-

ysalan lupa- ja valvontavirasto tai lääninhallitus voi antaa määräyksen puutteiden korjaamisesta tai epäkohtien poistamisesta. Määräystä annettaessa on asetettava määräaika, jonka kuluessa tarpeelliset toimenpiteet on suoritettava. Jos asiakasturvallisuus sitä edellyttää, toiminta voidaan määrätä välittömästi keskeytettäväksi taikka toimintayksikön, sen osan tai laitteen käyttöä kieltää välittömästi.

Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirasto tai lääninhallitus voi velvoittaa kunnan tai kuntayhtymän noudattamaan 1 momentissa tarkoitettua määräystä sakon uhalla tai uhalla, että toiminta keskeytetään, taikka että toimintayksikön, sen osan tai laitteen käyttö kielletään.

Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontaviraston ja lääninhallituksen päätöstä toiminnan keskeyttämisestä taikka toimintayksikön, sen osan tai laitteen käytön kieltämisestä on noudatettava muutoksenhausta huolimatta, jollei muutoksenhakuviranomainen toisin määrää.

Mitä tässä pykälässä säädetään, ei koske lääkelaisissa (395/1987) eikä terveydenhuollon laitteista ja tarvikkeista annetussa laissa (1505/1994) tarkoitettua toimintaa, jonka valvonnasta vastaa Lääkelaitos. Jos Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirasto tai lääninhallitus on valvonnassaan havainnut lääkehuoltoa taikka terveydenhuollon laitteita tai tarvikkeita koskevia puutteita tai muita epäkohtia, niistä on ilmoitettava Lääkelaitokselle.

77 §

Jos kehitysvammaisten erityishuollon ohjauksen ja valvonnan yhteydessä todetaan, että kunta tai kuntayhtymä on tämän lain mukaista toimintaa järjestäessään tai toteuttaessaan menetellyt virheellisesti tai jättänyt velvollisuutensa täyttämättä, Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirasto ja lääninhallitus voivat antaa kunnalle tai kuntayhtymälle taikka virheellisestä toiminnasta vastuussa olevalle virkamiehelle huomautuksen vastaisen toiminnan varalle.

Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirasto ja lääninhallitus voivat, jos asia ei anna aiheutta huomautukseen tai muihin toimenpiteisiin, kiinnittää valvottavan huol-

miota toiminnan asianmukaiseen järjestämiseen ja hyvän hallintotavan noudattamiseen.

Tässä pykälässä tarkoitettuun Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontaviraston tai lääninhallituksen antamaan huomautukseen ja huomion kiinnittämiseen ei saa hakea muutosta valittamalla.

*Tämä laki tulee voimaan päivänä kuu-
ta 20 .*

*Ennen lain voimaantuloa voidaan ryhtyä
lain täytäntöönpanon edellyttämiin toimen-
piteisiin.*